

Haridus- ja Teadusministeeriumi 2019. aasta tulemusaruanne

Ülevaade Eesti elukestva õppe strateegia,
noortevaldkonna arengukava,
strateegia „Teadmistepõhine Eesti“,
eesti keele arengukava ja
arhiivindusprogrammi täitmisest

Koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) analüüsiosakond. Tulemusvaldkondade aruandluse aluseks on HTM arengukavade ja programmide 2019. aasta täitmise analüüs, mille leiab täies mahus HTMi kodulehelt 2020. aasta uuringute alt:
<https://www.hm.ee/et/tegevused/uuringud-ja-statistika-0>

Viitamine: HTM (2020). Haridus- ja Teadusministeeriumi 2019. aasta tulemusaruanne. Tartu: HTM.

Haridus- ja Teadusministeerium
Munga 18, Tartu 50088, Eesti
Tel: +3727350120
E-post: hm@hm.ee
<http://www.hm.ee/>

Haridus- ja Teadusministeerium on valitsusasutus, kelle peamine ülesanne on tagada haridus-, teadus-, noorte- ja keelepoliitika sihipärane ja tõhus areng ning teadus- ja arendustegevuse kõrge tase ja konkurentsivõime.

Ministeeriumi **missioon on luua igale inimesele võimalused elukestvaks õppeks ja arenguks**. Kujundame haridus-, teadus-, noorte- ja keelepoliitikat, et Eestis oleks soodne keskkond teadmiste loomiseks, omandamiseks ja kasutamiseks ning inimesed saaksid ja tahaksid õppida kogu elu. Meie eesmärk on, et **inimesed võtaksid vastutuse õppimise eest, oleksid loovad, ettevõtlikud ja uuele avatud ning panustaksid sidusa ja demokraatliku ühiskonna kujunemisse**.

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala panustab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse neljas tulemusvaldkonnas: **haridus, teadus, eesti keel ja eestlus ning riigivalitsemine**. Vastutame järgmiste valdkondlike arengukavade täitmise eest:

Eesti elukestva õppe strateegia 2020
Teadmistepõhine Eesti 2014–2020
Noortevaldkonna arengukava 2014–2020
Eesti keele arengukava 2011–2017 (2020)

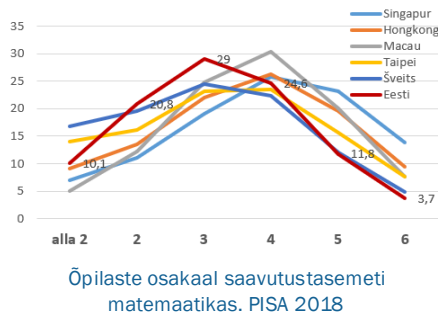
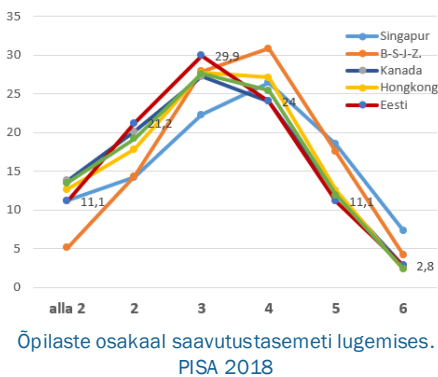
Riigivalitsemise valdkonda panustame arhiivindustegevustega.

Elukestva õppe strateegia
üldeesmärk:

kõigile Eesti inimestele on loodud nende vajadustele ning võimetele vastavad õpivõimalused kogu elukaare jooksul, et tagada neile isiksusena väärika eneseteostuse võimalused ühiskonnas, töö- ja pereelus.

Tipptasemel oskustega õpilased rahvusvahelises võrdluses

Tipptasemel oskustega õpilaste osakaal on üks strateegia võtmenäitajatest. Tippsooritajad suudavad näidata kõrgetasemelist analüüsivõimet, kriitilist ja loovat mõtlemist ning suurt iseseisvust uudefel olukordades. Tippsooritajate osakaalu arvutamiseks kasutatakse PISA uuringu tulemusi. Uuringus on kuus saavutustaset, rasked ülesanded vastavad 5. ja 6. tasemele.

Tipposkused loovad kultuurilist, ühiskondlikku ja majanduslikku väärtust. Eesti kui väikeriigi jaoks on tipposkustega inimeste kõrge osakaal eluliselt oluline. Üks haridussüsteemi ülesanne on avastada andekaid ja aidata kaasa nende arengule.

Üldhinnang

Elukestva õppe strateegia üldesmärgi mõõtmiseks on seatud **kümme võtmenäitajat**. Kümnest võtmenäitajast kaheksas oleme liikunud seatud sihi suunas. Ühe näitaja muutust (rahulolu elukestva õppega) ei saa veel seirata.

Nii kõrg- kui ka kutsehariduse lõpetanute hõive ja palgad on olnud viimastel aastatel kasvutrendis. See näitab tööturunõudlust erialaste oskustega spetsialistide järele. Kasvab täiskasvanute osalus elukesvas õppes ja õppijate seas on järjest enam ka madalama haridusega inimesi. Eri- ja kutsealase haridusega inimeste osakaal vähenes 2,5 protsenti.

2019. aastal avaldati aasta varem sooritatud PISA testi tulemused, mis kinnitasid taas Eesti põhihariduse kõrget taset. PISA 2018 Euroopa riikide pingereas on Eesti 15-aastased noored nii lugemises, matemaatikas kui ka loodusteadustes esimesel kohal. Maailmas on meie õpilased lugemises viiendal, matemaatikas kaheksandal ja loodusteadustes neljandal kohal.

Suur proovikivi on õpetajate keskmise palga edasine tõus suhtena keskmise palka. Üldhariduskoolide õpetajate keskmine brutokuupalk on Eesti keskmisest brutokuupalgast 12% kõrgem ja kasvanud Eesti keskmisest palgast kiiremini.

	2014	2019	Sihttase 2020
Eri- ja kutsealase haridusega 25–64-aastaste täiskasvanute osakaal	29,5	27	25
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr	11,6	20,1	20
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osakaal	12	9,8	9
1–3 aastat tagasi õpingud lõpetanud 20–34-aastaste tööhõive määr	80,9	83,3	82
Digipädevustega 16–74 -aastaste inimeste osakaal	76	90	95
PISA lugemisoskuse testi tippsooritajaid	8,4	13,9	15,4
PISA matemaatika oskuse testi tippsooritajaid	14,6	15,5	17
PISA loodusteadusliku kirjaoskuse testi tippsooritajaid	12,8	12,2	13,7
Õpetajate keskmine palk, võrreldes riigi keskmisega	98	112	120

Tabelis on kujutatud elukestva õppe strateegia võtmenäitajate suunas liikumist 2019. a või viimase mõõdetud aasta seisuga (2018. a PISA testi tulemused avalikustati detsembris 2019).

Elukestva õppe strateegias on seatud **viis strateegilist eesmärki**:

1. Muutunud õpikäsitus:

4/7 – nelja sihiks seatud näitaja puhul seitsmest olene võrreldes 2014. aastaga liikunud positiivses suunas: vähenenud on põhikoolist väljalangevus, katkestamine kutse- ja kõrghariduses ning madalal tasemel matemaatilise kirjaoskusega õpilaste osakaal. Murettekitav on lugemises ja loodusteadustes madalal tasemel oskustega õpilaste osakaalu mõningane suurenemine.

2. Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning koolijuhid:

3/3 – võrreldes 2014. aastaga on veidi kasvanud noorte õpetajate ja meesõpetajate osakaal ning ka konkurss õpetajakoolituse õpekohtadele.

3. Elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus:

2/4 – kõrghariduses on kasvanud LTT lõpetanute ja lühiajalises õpirändes osalevate üliõpilaste osakaal, langenud on põhikooli järel kutsehariduse valinute osakaal ning kutsekeskhariduse populaarsus keskhariduse taseme õppurite seas.

4. Digipööre elukestvas õppes:

enamikku sihiks seatud indikaatoreid ei saa mõõta. 2019. aastal hinnatati põhikooli lõpetajate digioskuste taset. Digioskuste tasemetöö põhjal olid 83% õpilaste oskused kas keskmised või üle selle.

5. Võrdsed võimalused elukestvas õppeks ja õppes osaluse kasv:

4/6 – kasvanud on osalus alushariduses ja kõrghariduses osakaal, paranenud on hariduskulutuste efektiivsus ja pinnanäitajad, eesti keele kui teise keeles oskus põhikooli lõpus on endiselt murekoht.

Areng hea või väga hea:

- laste osalus alushariduses on kõrge, aasta-aastalt on suurenenud keelekümbelate osakaal koolieelsetes lasteasutustes; alushariduse õpetaja õppekavad on sisseastujate seas ühed populaarsemad;
- väljalangevus üldhariduskoolide päevasest õppes on suhteliselt madal;
- Eesti põhiharidus on kõrge tulemuslikkusega ja ühtlasi tagab võrdsuse – Eesti põhikooliõpilaste oskused on rahvusvahelises võrdluses tipus kõigis kolmes uuritud valdkonnas: matemaatikas, lugemises ja loodusteadustes;
- pärast gümnaasiumide eestikeelsele õppele üleminekut on gümnaasiumilõpetajate eesti keele oskus paranenud;
- põhikoolilõpetajatel on head IKT baasoskused;
- õpetajate palgakasv on Eestis olnud üks kiiremaid OECD riikides ja on jätkuvalt riigi strateegiline eesmärk. Konkurss õpetajakoolituse kohtadele on püsinud keskmise lähedal, 2019. aastal tõusis see tänu koolieelse lasteasutuse õpetaja ja klassiõpetaja koolituse populaarsusele veidi üle kõigi õppekavade keskmise;
- nii kõrg- kui ka kutsehariduse lõpetanute hõive ja palgad on kasvutrendis, mis näitab ka tegelikku tööturunõudlust erialaste oskustega spetsialistide järele;
- täiskasvanute osalus elukestvas õppes on viimasel kolmel aastal hüppeliselt kasvanud ning kasv on olnud kiirem madalama haridusega inimeste hulgas;
- loodus-, täppis- ja tehnikateaduste lõpetanute osakaal kõrghariduses kasvab ning kasv on suurim IKT valdkonnas;
- tõusnud on nii välisüliõpilaste arv kui ka osakaal, eriti magistriõppes.

Vajab rohkem tähelepanu:

- madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste noorte osakaal on endiselt kõrge; muret tekitavad keskhariduseta inimeste osakaalu kasv nooremates vanuserühmades ja soolised lõhed põhikoolijärgsetes õpiteedes (madala haridustasemega mitteõppivaid naisi on ca 7%, mehi aga ca 13%);
- muret tekitab madalal tasemel oskustega põhikooliõpilaste osakaalu mõningane kasv võrreldes 2015. a PISA testiga ning olulised erinevused eesti keeles ja vene keeles õppijate ning tüdrukute ja poiste tulemuste vahel;
- katkestamise määrad kutse- ja kõrghariduses ning ka üldhariduse mittestatsionaarses õppes on endiselt kõrged;
- viimastel aastatel toimus väike positiivne nihe noorte õpetajate osakaalus (10,3%-lt 2014. a 10,8%-ni 2019. a), kuid õpetajaameti atraktiivsuse suurendamine ja konkurentsivõimelise palga maksmine on endiselt suur väljakutse;
- eesti keelest erineva emakeelega õpilaste eesti keele oskus ei ole põhikooli lõpuks paranenud eeldatud tempos. Endiselt on probleeme tugiteenuste kättesaadavusega muu emakeelega lastele ja õpetajate keeleoskusega;
- õpilaste arv muutub piirkonniti ebavõrdselt ning seetõttu peab jätkama koolivõrgu reformimist. Põhikooliõpilaste arv on viimasel kümnendil kasvanud vaid Harjumaal ja Tartumaal, kõige enam on põhikooliõpilaste arv vähenenud Hiiu-, Jõgeva-, Võru- ja Põlvamaal.

Elukestva õppe strateegia järgi on oluline probleem, et teoreetilisel omaksvõetud ja dokumentides kinnitatud õpikäsitus, õppijate eri tüüpi andekuste väärtustamine ning erivajaduste märkamine ei ole muutunud õppeprotsessi lahutamatuks osaks.

Eesmärk on rakendada iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut toetavat, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendavat õpikäsitust kõigi haridustasemetel ja -liikides.

Eesmärgi saavutamisse panustavad samaaegselt järgmised programmid: „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“, kutseharidusprogramm, kõrgharidusprogramm ja üldharidusprogramm.

Tegevuste kavandamisel eeldatakse, et õppijakeskne lähenemine ja probleemipõhisemad õppimisviisid võiksid leevendada kõrget väljalangevust (eriti meessoos hulgas) ja soodustada üldoskuste omandamist kõikidel haridustasemetel ja -liikides.

Tulevikuvaade:

Vaadates maailmas toimuvaid arenguid ja arvestades seniseid poliitikavalikuid peab liikumist õppijakeskse ja koostöise õppimise ja õpetamise suunas ekspertide hinnangul jätkama ka tulevikus. Haridussüsteemilt oodatakse iga inimese võimestamist ja tema võimekuste väljaarendamist, et tagada kõigile võrdsed võimalused eneseteostuseks ja toimetulekuks eri rollides ühiskonnas ja tööturul.

Indikaatorid:

Madalal tasemel oskustega õpilaste osakaal: funktsionaalne lugemine – 11,1% matemaatiline kirjaoskus – 10,2% loodusteaduslik kirjaoskus – 8,8%

Väljalangevus põhikoolist – 0,3%
Väljalangevus gümnaasiumist – 1,2%
Katkestajaid kutsekeskhariduses – 23,4%
Väljalangevaid kutsekeskhariduses – 10,6%
Katkestajaid kõrghariduses – 21,0%

1. Muutunud õpikäsitus

Areng hea või väga hea:

- suureneb haridusasutuste avatus ja valmisolek koostööks – ühiskonna ja kogukonna ootusi teadvustatakse üha enam ning rakendatakse erinevaid meetmeid, et tagada õpilastele sotsiaalselt ja füüsiliselt turvaline õpikeskkond;
- õpilaste heaolu, võimetekohaste ja võrdsete õpivõimaluste tagamine koolides on saanud palju tähelepanu – tuge vajavate õpilaste toetamiseks suurendati 2018. aastal oluliselt kohalike omavalitsuste ja eraüldhariduskoolide pidajate riigieelarvelist toetust;
- rahuloluküsitlused näitavad, et enamik õpilasi tunneb ennast koolis hästi ja arvab, et koolis on huvitav. Koolirõõm on suurim noorimate õppijate hulgas ja madalaim 8. klassi õpilaste seas;
- haridusega on rahul kutsekeskhariduse õppurid ning ka täiskasvanud õppijad kutseõppes hindavad kooliga seotud rahulolu kõrgeks.

Vajab rohkem tähelepanu:

- rahuloluküsitlused viitavad jätkuval vajadusele ennetada koolikiusamist, parandada liikumisvõimalusi koolis, pöörata tähelepanu õppetöö mõtestatusele ja koostöisele õpetamisele. PISA 2018 uuringust selgus, et erinevate koolikliima näitajate poolest on kehvas seisus vene õppekeelega koolide õpilased: nad tunnevad nõrgemat seotust oma kooliga, kogevad rohkem kiusamist ja tunnevad, et koolis väärtustatakse vähem koostööd;
- rohkem tähelepanu on vaja pöörata nüüdisaegse õpikäsituse rakendamise toetamisele vene õppekeelega koolides ja soodustada nende koostööd kooli ümbritsevate kogukondadega;
- oluline on luua tingimused formaalse ja mitteformaalse hariduse sidustamiseks ning edendada vanemaharidust;
- linna ja maa ning erinevate maakondade õpilaste õpitulemused on endiselt erinevad, erinevused peegelduvad ka õpiteedes. Kõige rohkem mõjutab keskhariduse omandamise tõenäosust õpiedukus põhikoolis – kõrgem keskmine hinne tähendab suuremat tõenäosust jõuda keskhariduseni. Tähelepanu tuleb pöörata põhihariduses teadmiste/oskuste omandamise kvaliteedile ja nõrgemate õpitulemustega rühmadele;
- kaasava hariduse rakendamist takistab õpetajate liiga suur koormus, spetsiifilise oskusteabe puudus ja sellest tingitud suutmatus pöörata hariduslike erivajadustega õpilastele vajalikku tähelepanu. Endiselt tekitab muret tugispetsialistide ebaühtlane kättesaadavus. TALIS 2018 tulemused näitavad, et iga kolmas õpetaja vajab täiendusõpet erivajadustega laste õpetamiseks ja üle kolmandiku koolijuhtidest tunneb puudust oskustest, mis võimaldaksid arendada õpetajatevahelist koostööd;
- õpetajad ja koolijuhid on rahuloluküsitluste põhjal oma ameti ja töötingimustega rahul, vähem ollakse rahul palgaga;
- TALIS 2018 näitab, et õpetajatevaheline koostöö seostub nii kõrgema töörahulolu kui ka enesetõhususega. Meie koolide üldine kultuur soodustab koostööd, kuid mitme olulise õpetajate vahelise koostöövormi (nt kolleegi tundide vaatlemine ja koosõpetamine) kasutamine on võrreldes 2013. ja 2008. a tulemustega vähenenud.

Õpikäsituse muutumise aspekte käsitleks ka Eesti elukestva õppe strateegia vaahendamine (2018).

Järeldati, et hariduses on erinevad osapooled teema tähtsust teadvustanud, kuid **pole veel tekkinud ühtset arusaama koolikultuuri ja õpieesmärkide muutmise suunast ja viisidest.**

Eesti koolides leidub mitmeid häid töötavaid, mis aitavad kaasa nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtete rakendamisele koolikultuuris ja õppeprotsessis. Tulemuslikud on olnud nt koolimeeskondade ühised õpiüritused, mis on tugevdanud rühmatunnet ja arendanud koos õppimise kultuuri. Esile tõsteti ettevõtlusprogrammi „Edu ja tegu“, mis on soodustanud koostööd ja panustanud õpilaste ettevõtlikkuse arendamisse. Samas osutati, et erinevad programmid ja projektipõhised tegevused konkureerivad omavahel ning see võib piirata potentsiaalset mõju haridussüsteemis tervikuna.

Vaahendamises soovitakse **töötada välja nüüdisaegse õpikäsituse rakendamist mõõtev näitajate süsteem, läheneda õpikäsituse põhimõtete rakendamisele süsteemselt ja valdkonnaüleselt**, analüüsides ka välisindamis-süsteemi võimalikku muutmist, ning leida võimalusi koolides tugimeeskondade (sh abiõpetajate) tagamiseks ja arendamiseks.

Kokkuvõttes vajab nüüdisaegse õpikäsituse rakendamine tähelepanu ka uuel arengukava perioodil.

ELUKESTVA ÕPPE STRATEEGIA
VAHEHINDAMINE

Lõpparuanne
2019

Rakendus- ja
õppekeskused
Keskus Praxis ja
Keskus CentAR

Vaahendamise viisid läbi
Poliitikauuringute Keskus Praxis ja Eesti
Rakendus- ja õppekeskused CentAR
[Link aruandele](#)

2017. a töötasid HTM ning Tallinna ja Tartu ülikoolid koostöös välja **õpikäsituse muutumise raamistiku, mille eesmärk on pakkuda taustsüsteemi ja tuge ennekõike haridusasutustele** ja nende partneritele ning aidata mõista oma tegevust nüüdisaegse õpikäsituse elluviimisel.

Õpikäsituse muutumise aspektide mõõtmisel rakendatakse alates 2017. aastast üleriigilisi rahuloluküsitlusi. Nende raames saab jälgida, kuidas tunnetavad õpilased enda kaasamist õppeprotsessi ja mil määral nad leiavad, et saavad arengut toetavat tagasisidet. 2019. aastal avaldati aasta varem tehtud PISA testi tulemused ja TALISE uuringu tulemuste 1. osa. PISA uurib lisaks noorte teadmiste ja oskustele ka mitmeid õpitulemuste saavutamise mõjutegureid, sh subjektiivse heaolu tegureid. TALIS on OECD poolt läbiviidav rahvusvaheline õpetamise ja õppimise uuring, millega kogutakse andmeid õppekeskkonna ja õpetajate töötingimuste kohta.

Vt raamistikku: www.hm.ee/opikasitus

2019. a olulisemad tegevused ja otsused:

- jätkati tegevusi nüüdisaegse õpikäsituse juurutamiseks, sh õpetajate koostöövõrgustike ja õpikogukondade toetamine, haridusasutuse juhi kompetentsimudeli uuendamine ja tutvustamine, koolijuhtide järeelkasvuprogrammid, ülikoolide ja koolide koostööprojektid ning koolimeeskondade ühine õppimine haridusuuenduste rakendamiseks;
- perioodil 2014–2019 on õpetajad osalenud täiendusõppes ligi 22 000 osaluskorral ja haridusasutuste juhid 3700 osaluskorral;
- jätkuvalt on suur huvi koolikultuuri õpilaskesksemaks muutmise ja õpilaste heaolu suurendamise programmide ja võrgustike vastu, sh Huvitav Kool, millega 2019. aastaks on liitunud üle 340 kooli. 2019. aastal lõppes Huvitava Kooli tegevuste 1. etapp, mille käigus peegeldati ühiskonna ootusi koolile ja haridusele ning muudeti Eesti kool huvitavaks õpilasele, õpetajale, lapsevanemale, hariduse toetajatele ja sõpradele ning anti riigi ja avalikkuse ühine selge sõnum, et kool saab ja peab olema huvitav, et õpilase loomuliku uudishimu arendamine on esmane ning et kool peab tegutsema loovalt;
- laienes Liikuma Kutsuva Kooli programmi võrgustik: 2019. aasta lõpuks on võrgustikuga liitunud 78 kooli, s.o 2018. aastaga võrreldes 30 kooli enam;
- jätkati kiusamisvaba haridustee kontseptsiooni elluviimist: 2019. aastal rakendab turvalisus- ja väärtuskeskseid programme üle 90% lasteadeadest ja enamik koole;
- kõikides maakondades tegutsevad koolivälised nõustamismeeskonnad, kes annavad soovitusi õpilase arengu toetamiseks, õppe ja kasvatus korraldamiseks ning tugiteenuste rakendamiseks;
- perioodil 2014–2019 on Rajaleidja keskustes õppenõustamisteenuseid saanud kokku 44 500 last või noort. 2019. a alustati ligi 9500 uue juhtumiga, s.o üle 1000 juhtumi rohkem kui aasta varem. Aasta jooksul osales nõustamisel ka ligi 18 400 täiskasvanut (lapsevanemad, õpetajad jt haridustöötajad). Jätkus veebiõppenõustaja teenuse pakkumine, korraldati ennetustegevusi, nt 120 teema- ja infopäeva ning 169 grupinõustamist.

Elukestva õppe strateegia toob olulisemate probleemidena välja, et õpetaja elukutse ei ole atraktiivne, mille tõttu on üldhariduskoolis vähe noori ja meesõpetajaid, konkurss õpetajakoolituse õppekavadele on väike ning õpetajaks õppinud ei lähe kooli tööle.

Eesmärk on viia õpetaja/õppejõu ja koolijuhi töö hindamine ja tasustamine vastavusse nendele ametikohtadele esitatavate nõuete ja töö tulemuslikkusega.

Õpetaja ja haridusasutuse juhi ameti atraktiivsuse suurendamise eeltingimus on **väärikas palk**. Riigi eesmärk on viia õpetajate keskmine palk 120 protsendini Eesti keskmisest ehk võrdseks kõrgharidusega spetsialisti keskmise palgaga.

Eesmärgi poole liigutakse programmi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“ ja üldharidusprogrammi kaudu.

Strateegia vahehindamises soovitakse läbi mõelda ja korrastada täienduskoolitusvajaduse seire- ja analüüsisüsteem, jätkata õpetajate digioskuste arendamist, viia lõpule õpetajate ja koolijuhtide enesehindamisinstrumendi arendamine. Vahehindamises järeldatakse, et õpetajate ja koolijuhtide konkurentsivõimelise palga tagamine jääb proovikiviks. Palgakasvu kõrval muutuvad üha aktuaalsemaks õpetajate ja koolijuhtide hoiakud ja töö kvaliteet ning õpetajate oskus tulla toime uuenduslike õppemeetodite ja -vahenditega.

Indikaatorid:

30-aastaste ja nooremate õpetajate osakaal – 10,8%

konkurents õpetajakoolituse õppekohtadele – 1,1

õpetajate sooline struktuur naised/mehed üldhariduskoolides – 85,5/14,5

2. Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning koolijuhid

Areng hea või väga hea:

- õpetajate palk on viimase kuue aastaga kasvanud ligi 70%: kui 2013. aastal oli üldhariduskoolide õpetajate keskmine brutokuupalk 930 eurot, siis 2019. aastal oli see 1576 eurot ja moodustas 112% sama aasta Eesti keskmisest palgast. Kutseõppeasutuste õpetajate palk jõudis lähedale üldhariduskoolide õpetajate keskmisele palgale (1513 eurot);
- 2019. a tõstsid omavalitsused lasteaiaõpetajate palga kuni 96%-ni üldhariduskooli õpetajate töötasu alammäärast e 1204 euronit ning sellega täideti eesmärk, et 2019. aastaks peaks lasteaiaõpetajate palk olema vähemalt 90% kooliõpetaja miinimumist ehk 1125 eurot kuus;
- noorte õpetajate arv ja osakaal on püsunud enam-vähem muutumatuna: 2019/2020. õa on noori õpetajaid Eesti üldhariduskoolides 1714 ehk 10,8% kõigist õpetajatest. Konkurss õpetajakoolituse õppekohtadele oli 2019. aastal kõrgem kui keskmine konkurss kõigile õppekohtadele;
- TALIS 2018 näitab, et õpetajaameti tajutud väärtustamine õpetajate ja koolijuhtide seas on võrreldes 2013. aastaga tõusnud. Kõrgemalt tajuvad õpetajaameti väärtustatust alla 35-aastased õpetajad.

Vajab rohkem tähelepanu:

- palgakasvu kindlustamise kõrval on suur väljakutse stabiilse ja ühtlaselt professionaalse õpetajaskonna tagamine kogu riigis. Õpetajate üldarv on küll viimase viie aastaga kasvanud, kuid igal pool ei jätku siiski kõikide ainete õpetajaid, puudus on nt loodusainete ja matemaatika õpetajatest;
- probleeme valmistab ebaühtlane koormuse jaotus eri koolides ja piirkondades. Osakoormusega töötab keskmiselt 34% õpetajatest, sh üldhariduskoolides 43%, kutseõppeasutustes 56% ja koolieelsetes lasteasutustes 14%. Maapiirkondade ja väiksemate koolide õpetajate töökoormuse näitajad on selgelt madalamad: kui üle 60-õpilasega koolides on 58% kolmandas kooliastmes õpetavatel õpetajatel täiskoormus, siis väiksemates koolides on täiskoormusega töötavate õpetajate osakaal tunduvalt madalam (<30 ja 30-60 õpilasega koolides vastavalt 23% ja 29%);
- muret tekitab nooremate õpetajate madal kutsekindlus: suur osa õpetajakoolituse lõpetanud ei asu õpetajana tööle või jäävad õpetajatööle vaid lühikeseks ajaks. TALIS 2018 näitab, et 41% alla 35-aastastest õpetajatest soovib ametis jätkata vaid kuni viis aastat;
- püsiva lahenduseta on kõrghariduses õppejõudude palgade konkurentsivõimelisena hoidmine.

2019. a olulisemad tegevused:

- et tagada õpetajate palgatõus, suurendati toetust koolipidajatele;
- õpetajaameti väärtustamise ja atraktiivsuse suurendamise tegevuskava raames korraldati ulatuslik noortele ja karjääripöörjatele suunatud õpetajaameti mainekampaania, alustas "Hariduse tulevikutegijate" 3. lend ja programmi "Õpetaja – hariduse kõneisik" 4. lend;
- jätkati õpetajakoolituse stipendiumide ja õpetaja lähtetoetuse väljamaksmist ning algaja õpetaja kutseasta toetamist;
- alustati uute Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli kompetentsikeskuste arendamise projektide elluviimist, ülikoolide koostöös arendatakse nt eDidaktikumi ja õpianalüütika lahendusi ning digipedagoogikat;
- kinnitati uued kutsestandardid, milles on senisest suuremat tähelepanu pööratud kaasavale haridusele ja digipedagoogikale. Uued õpetaja, vanemõpetaja ja meisterõpetaja kutsestandardid hakkasid kehtima 1. jaanuarist 2020.

Ühiskonna jätkusuutlikuks toimimiseks on oluline, et iga inimene oleks tööturul rakendatud oma võimete kohaselt ning suudaks tööturul toimivatele muutustele kiiresti ja paindlikult reageerida.

Eesmärk on luua kvaliteetsed, paindlikud ja mitmekesiste valikutega ning tööturu arenguvajadusi arvestavad õppimisvõimalused ja karjääriteenused, et suurendada erialase kvalifikatsiooniga inimeste arvu erinevates vanuserühmades ja regioonides.

Eesmärgi saavutamisse panustavad samaaegselt järgmised programmid:

üldharidusprogramm, koolivõrgu programm, tööturu ja õppe tihedama seostamise programm, kutseharidusprogramm ja kõrgharidusprogramm.

Tulevikuvaade:

Tänapäevastega võrreldes on tuleviku töökohad, ametid ja tööturg tervikuna palju mitmekesisemad. Lisanduvad uued valdkonnad, tehnoloogiad ja erialad vajavad uusi oskusi. Inimeselt eeldab see õppimist kogu elukaare jooksul ning haridussüsteemilt suutlikkust kiiresti reageerida muutuvale oskuste vajadusele. Tark oskuste poliitika loob eeldused laiapõhjaliseks teadmispõhiseks Eesti eripärasid arvestavaks majanduskasvuks ning tasakaalus ja sidusa ühiskonna kujunemiseks.

Indikaatorid:

LTT erialade lõpetajate osakaal kõrghariduses – 27,9%

Kutsehariduse statsionaarses õppes õpinguid jätkavate põhikoolilõpetajate määr – 25,7%

Keskhariduse tasemel õppurite jagunemine (%) üldkeskhariduse ja kutsekeskhariduse vahel – 73,7/26,3

Üliõpilaste lühiajaline õpiränne – 3,1%

3. Elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus

Areng hea või väga hea:

- kutse- ja kõrghariduse lõpetanute hõivemäärad on kõrged (registripõhine uuring): 2017. aastal kutse- või kõrgharidusõppes õpingud lõpetanud inimestest on 2018. aastal tööga hõivatud 78%. Kõige enam on hõives integreeritud bakalaureuse- ja magistriõppe lõpetanud (84%), samuti on keskmisest kõrgem doktori-, magistri- ja rakenduskõrgharidusõppe lõpetanute tööhõivemäär. Keskmisest mõnevõrra madalam on kutsekeskhariduse lõpetanute tööhõivemäär (71%). Kõigi haridustasemetel puhul on vähenenud ka lõpetanute töötus lõpetamiskärgsel aastal. Tervikuna oli 2017. aastal lõpetanute töötuse määr 2018. aastal 3,3%;
- valminud oskuste vajaduste prognoosid ja materjalid karjäärinõustajatele annavad võimaluse õpet paremini tööturu vajadustega siduda;
- töökohapõhises õppevormis õppijate arv kasvab: 2019/20. õa õppis töökohapõhises õppes veidi enam kui 1900 õpilast, mis on ca 8% kõigist kutseõppe õpilastest. Lõpetajaid on 12,4% kõigist kutseõppe lõpetajatest;
- endiselt kasvab kutseeksami lõpetamine kutsehariduses. 2018/19. õa sooritas kutseeksami 68,8% kõigist kutseõppe lõpetajatest;
- viimaste aastate positiivne trend on täiskasvanute (25+) osaluse kiire kasv kutseõppes: 2019. aastal moodustas täiskasvanute osakaal kõigist kutseõppe õpilastest 41,7%, s.o ca 10 000 inimest;
- on väga positiivne, et koos üldise osaluse kasvuga elukestvas õppes on keskmisest kiiremini kasvanud madalama haridustasemega õppijate osalus. Kui veel 2010. aastal oli selle sihtrühma osalus 1,9%, siis 2019. aastal ligi 5 korda kõrgem (9,1%) ning kasvas eelmise aastaga võrreldes 1,8% võrra (osalusprotsent viimase nelja nädala kohta).

Vajab rohkem tähelepanu:

- kui vaadata aastatel 2005–2017 lõpetanute tööturuseisundit ja sissetulekut 2018. aastal, siis ilmneb, et 14,8% kõrghariduse ja 16,4% kutsehariduse lõpetanutest on Eesti tööturult eemal: nad ei tööta, ei ole töötud, ei tegele väikese lapse kasvatamisega ega ole ka kaitseväes ning veerand neist on rahvastikuregistri andmetel välismaal. Erialati „kaob“ kutsehariduse lõpetanuid kõige enam tootmise, ehituse, isikuteeninduse ja tervise valdkonnas, kõrghariduses sotsiaal- ja käitumisteaduste, tervise ning keelte ja kunstide valdkonnas;
- noorte hulgas ei ole suudetud kutseõppe populaarsust oluliselt kasvatada. Põhikoolilõpetajate jagunemine kutse- ja üldkeskhariduse vahel pole viimasel kümnel aastal muutunud. Olulised erinevused on õpilaste valikutes maakondade lõikes, ka see suundumus on püsinud läbi aastakümnete muutumatuna. Keskmisest enam põhikoolilõpetajaid jätkab kutseõppes Ida-Viru, Valga, Rapla ja Pärnu maakonnas;
- viimase kümne aastaga on kohe pärast gümnaasiumi lõpetamist Eesti kõrghariduses õpinguid jätkanud gümnaasiumilõpetajate osakaal vähenenud ca 10 protsendi võrra – 61,6%-lt 2010. aastal 51,2%-ni 2019. aastal. Gümnaasiumilõpetajate vähesem jätkamine kõrghariduses tuleneb nii välismaale (mh õppima) minekust kui ka tööleasumisest;
- vene emakeelega noortest jätkab pärast gümnaasiumi õpinguid kõrghariduses eesti emakeelega noortega võrreldes keskmiselt 8% vähem;
- keskustes asuvate gümnaasiumide lõpetajad jätkavad kõrghariduses sagedamini kui keskustest kaugemal asuvate gümnaasiumide lõpetajad;
- kõrghariduses jätkavate kutsekeskhariduse omandanud inimeste osakaal on endiselt väike – keskmiselt 9% ühe aasta lõpetajatest.

Strateegia vahehindamises (2018) vaadeldi mitmeid hariduse ja tööturu seostamise meetmeid.

Vahehindamine toonitab, et keskne tegevus strateegilise eesmärgi saavutamisel on olnud tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA arendamine. Nii OSKA senised tegevused kui ka metoodiline arendamine peaksid kindlasti jätkuma uuel strateegiaperioodil.

Oluliseks peetakse **põhi- ja keskharidusjärgse õppe korraldamist töömaailma vajadustest lähtuvalt ning samuti täiskasvanute õppe rahastuspõhimõtete väljaarendamist**. Kuigi mitteformaalses õppes osalemine on Eesti tööjõu-uuringu järgi märkimisväärselt kasvanud ning suurimat osa õppest finantseerivad tööandjad ja inimesed ise, sõltub täiskasvanute mitteformaalse õppe riiklik finantseerimine suures osas tõukefondide vahenditest. Tõukefondidest finantseerimise vähenemise puhuks puudub alternatiivne rahastusskeem.

Praktika on õppe oluline osa, mille kaudu on võimalik tagada õppe ja tööturu vajaduste vastavus. Vahehindamises soovitatakse pöörata uuel perioodil **enam tähelepanu praktika korraldusele ja kvaliteedile**, et vähendada kvaliteedierinevusi õppeasutuste vahel. Samuti on oluline jätkata tegevusi, mis motiveerivad tööandjaid praktikakohti pakkuma.

Teadlike valikute kujundamiseks on olulised info- ja nõustamisteenused. Karjäärinõustajate institutsiooni töötukassaga ühendamise on tehtud vahehindamise läbiviijate hinnangul oluline samm karjäärinõustamisteenuse korraldamise suunas.

Vahehindamine rõhutab mh, et kutsehariduse maine tõstmise seniste tegevuste laiendamise asemel tuleks kõigepealt **mõtestada kutsehariduse koht nii Eesti haridusmaastikul kui ka õpiteede kontekstis** ning vastavalt sellele kujundada mainetegevused.

2019. a olulisemad tegevused ja otsused:

- 2019. a lõpu seisuga valminud kokku 21 valdkondlikku raportit. Koostatud, partneritega kokku lepitud on OSKA 2020+ kontseptsioon, mida esitleti valitsuse majanduskomisjonile. Majanduskomisjon otsustas, et haridus- ja teadusministril koostöös väliskaubandus- ja infotehnoloogiaministriga tuleb liita Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi pikaajalise tööjõuprognosi mudel OSKA tööjõuvajaduse prognoosisüsteemiga ning kahe praeguse metoodika baasil töötada välja uus metoodika;
- laiendati töökohapõhise õppe võimalusi ning jätkati selle piloteerimist kõrghariduses – õpet rakendab kolm kõrgkooli (Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool ja Tallinna Tehnikaülikool). Katseprojekti esimesed tulemused selguvad 2021. aastal, kui lõpetavad viimased projekti kaasatud õppijad. 2018. aastal töötati välja töökohapõhise õppe kvaliteedihindamise põhimõtted ja protsess, mida katsetati 2019. aastal viies kutseõpet pakkuvas koolis;
- ettevõtlusõppe programmi tulemusel on kasvanud koolide valmisolek ettevõtlust õpetada – üle 400 kooli üle Eesti on kaasatud ettevõtlusõppe programmi; täiendusõppes osales üle 2700 õppetööd läbiviivat spetsialisti;
- kutsemeistrivõistluste erialade arv on 32, suurürituse Noor Meister 2018 raames toimusid 17 eriala kutsemeistrivõistlused, lisaks korraldati kuuel erialal eraldi võistlused. 2019. a esimesel poolel valmis ja näidati ETV-s saatesarja „Noor meister“, mille raames toimusid võistlused üheksal erialal;
- jätkus praktikasüsteemi kvaliteedi hindamine, et ühtlustada koolide praktikaga seotud tegevusi, tuua välja parimad tööviisid ja probleemkohad; jätkati praktikajuhendajate koolitustega; kokku osales strateegia perioodil koolitustel üle 6400 praktikajuhendaja;
- 2019. aastal omandas kutseõppeasutustes täienduskoolituse riikliku koolitustellimuse (RKT) kursustel uusi oskusi 14 328 täiskasvanut, osalenutest sai tunnistuse 13 400 (93%). RKT koolituste prioriteetsed sihtgrupid olid erialase hariduse täiskasvanud, keskkariduse täiskasvanud ja aegunud oskustega täiskasvanud vanuses 50+. Ca 62% kursustel osalenutest kuulus loetletud sihtgruppide hulka, mh kasvas 50+ vanuses osalejate osakaal veerandini (26%) kõigist osalejatest. Koolituste pakkumisel võeti arvesse OSKA soovitusi. Et veel paremini vastata OSKA raportites välja toodud koolitusvajadusele, hakati 2019. a ette valmistama täienduskoolituse RKT tellimuse esitamist ka kõrgkoolidele;
- 2019. aastal töötati välja ja katsetati täienduskoolituse kvaliteedihindamise nõuded, aasta lõpus alustati täienduskoolitusasutuste lävendipõhist hindamist;
- tegevust alustas IT Akadeemia kutsehariduse katseprogramm. Katseprogrammi käivitamisega soovitakse vähendada IT ekspertide puudust, tagada lõpetajate oskuste vastavus tööturu vajadustele ning lõpetajate ettevalmistus ülikoolis loodus- ja täppisteaduste valdkondades edasi õppimiseks. Tihedat koostööd tehakse tööandjatega ja ülikoolidega, kes osalevad õppetöö läbiviimises, õppe sisu arenduses ja pakuvad praktikavõimalusi. Panustatakse ka õpetajate arengusse ja luuakse mitmed täiendõppe võimalused ning vastavalt vajadusele luuakse ja kohandatakse õppevara;
- 2019. aastal jõudis lõpule töö kõrgharidusseadustikuga, millega lihtsustati ja korrastati kõrghariduse regulatsioone ning seati esikohale õppur, tema õigused ja kohustused. Vastu võeti ka nelja ülikooli (TLÜ, EMÜ, EMTA, EKA) seadused;
- valmis esimene kõrghariduse temaatiline hindamine, mis käsitles välisüliõpilaste õppimist ja õpetamist. Välisüliõpilased on õppe kvaliteediga üldiselt rahul, kuid probleemidena nähakse vähest kontakti kohalike üliõpilastega ning õppejõudude ja üliõpilaste inglise keele oskuse ebaühtlast taset;
- välisüliõpilaste Eestisse tööle jäämise soodustamiseks on perioodiks 2019–2021 sõlmitud halduslepingutes kokku lepitud, et kõigis ingliskeelsetes õppekavades on vähemalt 6 EAP mahus eesti keele ja kultuuri õpet.

4. Digipööre elukestvas õppes

Elukestva õppe strateegias on selle valdkonna olulisemate probleemidena esile toodud, et pea kolmandikul Eesti tööealisest elanikkonnast puuduvad minimaalsed digioskused ja tööks vajalikud IKT oskused on ebapiisavad; lisaks on õppijate ligipääs digitaristule ja digitaalne õppevara puudulik ja ebaühtlane.

Eesmärk on rakendada õppimisel ja õpetamisel nüüdisaegset digitehnoloogiat otstarbekamalt ja tulemuslikumalt, parandada kogu elanikkonna digioskusi ning tagada ligipääs uue põlvkonna digitaristule.

Digipööre toetuseks on ellu kutsutud digipööre programm.

HITSA alustas 2018. aastal tehnoloogiatrendide seiret hariduses. Igal aastal võtab ekspertkogu tähelepanu alla valitud tehnoloogiatrendid ja uurib nende seost haridusega.

2019. aastal olid fookuses **mängustamine ja mängupõhine õpe ning personaliseeritud õpe.**

Hariduse tehnoloogiakompass:
<https://kompass.hitsa.ee/>

Tulevikuvaade:

Ka Eesti hariduse tulevikuvaates tõusevad järjest rohkem esile personaliseeritud õppe ja individuaalse õpitee mõisted, millest on juttu nt Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 eelnõus.

Areng hea või väga hea:

- 2018. ja 2019. aasta digipädevuste tasemetööd näitasid, et põhikooli lõpetajate IKT baasoskused on head – 83% õpilaste oskused olid 2019. a kas keskmised või üle selle;
- õpilaste ligipääs arvutitele ja nutiseadmetele on koolides aasta-aastalt paranenud. Õpilastele meeldib õppetöös arvutit kasutada: põhikooli õpilastele seetõttu, et arvuti muudab õppimise huvitavamaks, gümnasistidel võimaldab arvuti õppida sobivas tempos, kohas ja ajal;
- 2019. aasta alguses avaldatud uuringu *EU Kids Online* tulemused kinnitavad, et internetist on laste jaoks saanud oluline osa õppeprotsessist – nii koolis kui ka kodus kasutavad lapsed interneti õpitu kordamiseks või harjutamiseks ja kirjatööde tegemiseks, aga ka koolikaaslastega suhtlemiseks ja info saamiseks;
- vahehindamise raames mõõdeti 2018. aastal PIAAC-online vahendit kasutades õpetajate infotehnoloogias ja probleemilahenduskust tehnoloogiarikkas keskkonnas ning tulemusi võrreldi 2011. a PIAAC uuringuga. Õpetajate probleemilahenduskust on oluliselt paranenud ning vähenenud on madalama oskustasemega õpetajate osakaal. Ka õpetajate endi hinnangul on nende digioskused viimase kolme aasta jooksul tänu täienduskoolitustele paranenud.

Vajab rohkem tähelepanu:

- sõltuvalt eearühmast leiab 30–50% õpilastest, et koolis õpetatakse õppimiseks vajalikke digioskusi (internetis info otsimine ja suhtlemine, salvestamine jms) kas liiga vähe või üldse mitte;
- TALIS 2018 näitas, et ainult 30% õpetajatest tundis end IKT-vahendite kasutamiseks õppes hästi ette valmistatuna hoolimata sellest, et IKT vahendite kasutamist on nii esmaõppes kui ka täienduskoolituses käsitletud juba aastaid. Senisest enam on vaja tähelepanu pöörata koolipõhisele õpetajate valmisolekule ja oskusele digilahendusi metoodiliselt korrektselt ja tulemuslikult kasutada;
- endiselt on oluline jätkata tegevusi, millega tagada IT õppe kui keerukamate IT oskuste õppe (programmeerimine, robotika jne) kättesaadavus kõigile õpilastele ja igas lasteaia;
- rohkem tähelepanu tuleb pöörata haridustehnoloogilise toe kättesaadavusele kõikides koolides ja koolide digiküpsuse terviklikule arendamisele.

2019. a olulisemad tegevused:

- lähtudes 2018/19 õppeaasta katseperioodi kogemustele jätkati 2019/20 ja 2020/21 põhikooli õppekava katvate digiõpikute kättesaadavaks tegemist kõigile põhikooliõpilastele, õpetajate ja lapsevanematele;
- õppekavaarenduses alustati digipädevustega seotud õpitulemuste integreerimist kõigi ainevaldkondade kavadesse;
- uuendati ja võeti kasutusele uued gümnaasiumi IKT kursused ning alustati kutsehariduses IKT erialade uuendamisega. IT hariduse kättesaadavust toetavas Progetiigri programmis osales 2019. a 95% üldhariduskoolidest ja 69% lasteaedadest;
- välja on töötatud suures mahus digitaalset õppematerjali, sh gümnaasiumi IKT kursuste materjalid, eesti-vene-eesti sõnastikukeskkond, diagnostilised e-testid, enesemääratluspädevuse, suhtluspädevuse ja õpipädevuse digitaalsed hindamisvahendid. E-koolikotis on u 10 000 digitaalset õpiobjekti;
- kutsuti ellu nutika digitaalse õppevara loomist toetav programm;
- õppevara ühiskasutuskorralduse projektide kaudu (Klass+) toetati õppe praktilisemaks muutmist ja koolide omavahelist koostööd;
- IT Akadeemia programmist toetatakse informaatikaõpetajate juurdekasvu Tallinna Ülikoolis ja Tartu Ülikoolis, 2019. a alustas õpinguid enam kui 30 tudengit.

Eesti riik peab tagama kõikidele inimestele võrdsed võimalused saada võimetekohast kvaliteetset haridust. Samas on rida sotsiaalseid, keelelisi ja soolisi, aga ka majanduslikke ja piirkondlikke takistusi, mis neid võimalusi piiravad.

Eesmärk: kõigile on loodud võrdsed võimalused elukestvaks õppeks.

Eesmärgi saavutamisse panustavad samaaegselt järgmised programmid:

üldharidusprogramm,
koolivõrgu programm,
kõrgharidusprogramm ja
kutseharidusprogramm.

Tulevikuvaade:

Eesti 2035 visiooni kohaselt suurendatakse Eesti haridussüsteemis kõigi õppeastmete ja -suundade paindlikkust ning ühtlustatakse kvaliteeti. Haridussüsteem peab toetama kiiret ümberõpet ja pakkuma (täiendus)õpet igas vanuses inimestele.

Indikaatorid:

4-aastaste kuni kooliealiste laste osakaal hariduses, sh põhikoolis õppivad 6-aastased – 92,8%

Vene õppekeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt tasemel B1 – 62,5%

Eesti keelest erineva emakeelega põhikoolilõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1 – 70,5%

Kolmanda haridustasemega 30–34-aastaste osakaal earühmas – 46,2%

Tööjõukulude osakaal valitsussektori üldhariduskuludest – 64%

Haridusvaldkonna pinnakasutuse optimeerimine – 3,4 mln

5. Võrdsed võimalused elukestvaks õppeks ja õppes osaluse kasv

Areng hea või väga hea:

- alushariduses osaleb Eestis Eurostati andmetel üle 90% 4–6-aastastest lastest, mis on EL keskmisest veidi madalam tase. EHIS andmete põhjal on näha, et osalus alushariduses on viimase viie aasta jooksul 1–2 protsendi võrra kasvanud;
- koolieelsetes lasteasutustes eesti õppekeeles õppivate laste osakaal kasvab; see toetab pikemas perspektiivis põhikooli lõpuks õpilaste eesti keele oskusele seatud eesmärgi täitmist;
- gümnaasiumiastmega koolide arv on kahanenud 157ni, 2013. aastal oli neid veel üle 200. Eesmärk on jõuda 100 koolini;
- kümme aastat tagasi alanud üleminek eestikeelsele aineõppele annab selgeid positiivseid tulemusi, paranenud on ka hoiakud selle suhtes. Suur osa eestimaalasi toetab varajast eestikeelset õpet.

Vajab rohkem tähelepanu:

- eesti keelt vähemalt tasemel B1 valdavate eesti keelest erineva emakeelega põhikoolilõpetajate osakaal pole muutunud, mis muudab niigi raskesti saavutatava sihi (2020. a 90% B1-tasemel) ebareaalseks;
- endiselt valmistavad muret erivajadustega õpilastega seotud teemad, sh info liikumine õpilase erivajaduse või õigusrikkumise kohta, nõustamine keeruliste juhtumite puhul (depressioon, sõltuvushäired); tuge vajavate õpilaste arv ja nende kaasatus tavakooli kasvab, aga 40–60% õpetajate hinnangul ei ole koolipõhised tugiteenused kättesaadavad;
- hariduses on suured soolised lõhed: madala haridustasemega mitteõppivaid mehi on endiselt rohkem kui naisi, vanusegrupis 25–34 on kõrgharidusega mehi oluliselt vähem kui naisi ning see vahe ei vähene;
- koolivõrgu korrastamist on pidurdanud omavalitsusreform, sest omavalitsuste liitumislepingutega on koolivõrgu ümberkorraldamise otsused edasi lükatud ning need tehakse 2022. aastast.

2019. a olulisemad tegevused:

- jätkati eesti keele kui teise keele õppe parendamisel pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“ ja laiendati „+1 õpetaja“ programmi. Algatused on saanud väga positiivset tagasisidet nii lasteaedadelt kui ka lapsevanematelt. 2019. aastal lisandus 30 lasteaiaühikut, 2020. aastal laieneb programm ka üldhariduskooli esimestesse klassidesse;
- valminud ja tööd alustanud on 16 riigigümnaasiumi (kokku kavandatud 24). Riigigümnaasiumide täituvus on üldjuhul hea. Piirkonniti on korrastumas ka koolivõrk – omavalitsuste huvi riigigümnaasiumide loomise ja koolivõrgu korrastamise vastu on osutunud oodatust suuremaks; ÜKP rakenduskava tulemusreservi jagamise otsusega eraldas Vabariigi Valitsus täiendavalt raha koolivõrgu korrastamise meetmele, mille tulemusel saab koolivõrgu investeeringute meetmest ehitada täiendavalt riigigümnaasiume Ida-Virumaale ja Harjumaale;
- 2019. aastal kinnitati „Hariduslike erivajadustega õpilastele suunatud põhikoolide võrgu korrastamine perioodil 2014–2020“ investeeringukava, millega riik toetab nelja omavalitsuse pidamisel oleva kooli õppekeskkonna parandamist ca 16 miljoni euroga;
- jätkusid projektid madala haridustasemega täiskasvanute tagasitoomiseks tasemeharidusse ja õppes osalemise toetamiseks.

NOORTEVALDKOND

Noortevaldkonna arengukava
üldeesmärk:

**noorel on avarad võimalused
arenguks ja eneseteostuseks, mis
toetab sidusa ja loova ühiskonna
kujunemist.**

Arengukavas on seatud **neli
strateegilist eesmärki:**

**1. Noorel on rohkem valikuid oma
loome- ja arengupotentsiaali
avamiseks:**

noorte kaasatus noorsootöösse
on võrreldes 2010. aastaga
kasvanud 37%-lt 59,5%-le.

**2. Noorel on väiksem risk olla
tõrjutud:**

nii huvikoolid kui ka
noortekeskused on noortele
kättesaadavamad kui 2014.
aastal.

**3. Noore osalus otsustes on
rohkem toetatud:**

osalusvõimalustega
omavalitsuste osakaal
omavalitsuste koguarvust on
kasvanud

**4. Noortevaldkonna toimimine on
mõjusam:**

noorte rahulolu noorsootöoga on
kõrge – 87%; noorsootöötajate
osalus koolitustel on 15%.

**Noortevaldkonna arengukava
2021– 2035** (koostamisel)
üldeesmärk:

noore avarad arenguvõimalused,
turvatunne ja kindel tugi loovad
Eestit, mida noor tahab edasi viia.

Üldhinnang

Noortevaldkonna arengukava tulemuslikkuse mõõtmiseks on seatud **kaheksa indikaatorit**. Noortevaldkonna hetkeolukorra hindamisel tuleb silmas pidada, et noorte arv ja osakaal elanikkonnas väheneb. Kui 2012. aasta alguses elas Eestis umbes 303 000 noort, siis viis aastat hiljem, 2019. aasta alguses oli neid ca 275 800. **Statistikaameti prognoosi järgi jätkub noorte osakaalu vähenemine kogurahvastikust kuni 2020. aastani.**

Kõikides noortevaldkonna arengukava indikaatorites oleme liikunud seatud sihi suunas.

Seoses haldusreformiga kahanes omavalitsuste arv 79-le ja seetõttu ei ole algselt kokkulepitud noorte osalusvõimaluste indikaatorit enam võimalik mõõta. Edaspidi (alates 2018) mõõdetakse eesmärgiks seatud noorte osalusvõimaluste taset osakaaluna omavalitsuste koguarvust. Uuendatud indikaatori saavutustase oli 2018. a 74,4% ja 2019. a 89,9%. Tabelis ei kajastu hinnang indikaatori täitmisele võrreldes 2014. aastaga.

	2014	2019	Sihttase 2020
Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24-aastaste osakaal	12	9,8	9
Noorte töötuse määr vanusegrupis 15-24	15	11,1	10
Noorte kaasatus noorsootöösse	47	59,5	60
Noori huvikooli kohta	492	353	400
Noori noortekeskuse kohta	1181	982	1000
Organiseeritud osalusvõimaluste (noortevolikogude jm noorte osaluskoegade arv) osakaal omavalitsuste arvust		89,9	89
Noorsootöös osalenud noorte rahulolu noorsootöoga (algatase 2015. a kohta)	86,6	87	87
Koolituses osalevate noorsootöötajate osakaal aastas	10	17	15

Tabelis on kujutatud arengukava võtmenäitajate suunas liikumist 2019. a või viimase mõõdetud aasta seisuga.

2019. aastal viidi HTM tellimusel läbi ESF meetme „Noorte tööhõivevalmiduse toetamine ning vaesuse mõju vähendamine noorsootöö teenuste kättesaadavuse kaudu“ rakendamise vahehindamine, mille eesmärk oli hinnata meetme ja selle tegevuste asjakohasust ja eesmärgipärasust, tulemuslikkust, tõhusust ja jätkusuutlikkust. Vahehindamine näitab meetme panust noortevaldkonna arengukava täitmisel.

ESF meetme „Noorte tööhõivevalmiduse toetamine ning vaesuse mõju vähendamine noorsootöö teenuste kättesaadavuse kaudu“ **vahehindamise põhitulemused:**

- tegevused suurendavad noorte tööhõivevalmidust, aitavad vähendada tõrjutust ja ebavõrdsust, pakkudes noortele arenguvõimalusi, neid motiveerides, parandades nende sotsiaalseid oskusi ning edendades võrgustikutööd noorte ja nende perede toetuseks;
- noortemeetme tegevustega on suurendatud noorsootöö kättesaadavust, laiendatud noortele suunatud tegevuste hulka ning parandatud noortevaldkonna toimimist uute koostöövormide ja võrgustikutöö läbi;
- arenduskohtadena ilmnes, et noorsootöö tegevustes võiks senisest enam tutvustada tööturu toimimist, osa tegevusi võiksid olla kättesaadavad üle Eesti ning kompleksprobleemidega noortel oleks vaja senisest enam tuge, sh psühholoogilist abi, sõltuvusnõustamist, võlanõustamist või tööd terve perega;
- kokkuvõttes näitas vahehindamine, et tegevused vastavad nii Euroopa Komisjoni ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava suuna „Sotsiaalse kaasatuse suurenemine“ seatud eesmärgile kui ka noortevaldkonna arengukava 2014–2020 üld- ja alaeesmärkidele.

Vahehindamise viis läbi
Civitta Eesti AS
[Link aruandele](#)

Areng hea või väga hea:

- kasvanud on noorte osalemine noorsootöös ehk nende noorte osakaal, kes võtsid osa huviharidusest, laagritest, malevatest või osalesid aastatoetust saanud üleriigiliste noorteühingute tegevuses või on osalenud noortevolikogudes ja noorte aktiivgruppides. Aastal 2010 oli neid 37%, aastal 2019 59,5% ja 2020. aasta eesmärk on 60%;
- huvihariduse ja -tegevuse riikliku lisatoetuse toel on kasvanud huvihariduse ja huvitegevuse kättesaadavus ja kvaliteet kõikides huvialavaldkondades. Kõige rohkem on uusi võimalusi loodud üldkultuuri valdkonnas, kuid positiivne muutus on toimunud ka LTT valdkonnas – on loodud uusi võimalusi ja soetatud uusi õppevahendeid;
- tänuväärset tööd on tehtud tõrjutusriskis noortega – mitteõppivate, mittetöötavate ja koolitustel mitteosalevate (NEET) noorte osakaal on vähenenud. ESFi toel on neile pakutud mitmekülgseid tugiteenuseid ja need on olnud tulemuslikud – 66% noortest on pool aastat pärast programmi väljumist NEET-noore staatusest väljas.
- noorsootöötajate kompetentsus paraneb, kutsestandardi laiem teadvustamine ja mitmekülgsemate meetodikate omandamine on aidanud noorsootöötajatel paremini oma rolli täita.

Vajab rohkem tähelepanu:

- mitteõppivate, mittetöötavate ja koolitustel mitteosalevate noorte arv oli 2019. aastal hinnanguliselt 20 700 noort vanuses 15–29 (pea kümnendik eagrupist). Suurenenud on regionaalsed erinevused: Kirde-Eestis oli 15–29-aastaste NEET-noorte osakaal 16,4%; Tallinnas samas vanusegrupis vaid 6,3%.
- üks tõrjutusriski olulisi mõjureid on ka noorte töötus. Töötutest noortest saavad suurema tõenäosusega sissetulekuvaesed, neil on suurem risk elada sügava ilmajaetusega leibkondades. 2019. a oli noorte töötuse määr Eestis 11,1%, kuid 2020. a alanud kriisi mõjul võib töötuse määr hüppeliselt kasvada. Peame tagama, et ka tööturuolukorra halvenedes on igale noorele pärast töötuks jäämist või formaalharidussüsteemist lahkumist garanteeritud kvaliteetne tööpakkumine, hariduse jätkamise, õpipoisiõppe või praktika võimalus.

2019. a olulisemad tegevused:

- rakendus uus kaheaastane nutika noorsootöö tegevuskava, sh töötati välja mitmed nutikad lahendused noorsootöös, pakuti koolitusi noorsootöötajatele, toetati omavalitsuste võimekust arendada ja juurutada nutikat lähenemist noorsootöös, käivitati noortestatistika uus veebilahendus,
- toetati ca 2700 Eesti noort ja noorsootöötaja osalemist Erasmus+ noortevaldkonna välismaal toimunud projektides ning üle 2200 noort ja noorsootöötaja osalemist Eestis toimunud projektides;
- noorte tervistava ja arendava puhkuse raames osales laagrites ligi 30 700 noort (sh ligi 2700 vähemate võimalustega noort). Toetati 25 püsilaagrit, 59 projektlaagrit ja kaht hariduslike erivajadustega laste kooli laagriprojekti. Noortemaleva projektikonkursi „Malevasuvi 2019“ raames eraldati toetust 49 malevakorraldajale. Malevates osales ligi 4200 noort;
- noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuse toetamiseks kutsuti ellu uus projektikonkurss „Ideeviit“, mille raames toetatakse noorte ideede elluviimist ja mis on suunatud teadlikkuse tõstmisele noori huvitavates valdkondades;
- kohalike omavalitsuste koostöögruppide tegevussuuna tegevustes osales 53 800 noort. Tegevuses keskenduti nutika noorsootöö arendamisele, alustati KOV arendusprogrammiga, et toetada haldusreformi järel kujunenud omavalitsusi sobiva noorsootöö korraldusmudeli leidmisel ja/või kasutusel oleva mudeli sobivuse hindamisel;
- jätcati tõrjutusriskis noorte kaasamise ja noorte tööhõivevalmiduse parandamise tegevuste ja noorsootöötajate koolitusprogrammiga.

TEADUS

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni arendamise
üldeesmärk:

luua soodsad tingimused
tootlikkuse ja elatustaseme
kasvuks, heaks hariduseks ja
kultuuriks, Eesti kestmiseks ja
arenguks.

Strateegias on seatud neli
strateegilist eesmärki:

1. Eesti teadus on kõrgetasemeline ja mitmekesine:

3/3 – võrreldes 2014. aastaga
oleme kõigi kolme seatud
indikaatori puhul liikunud
positiivses suunas: kasvanud on
publitseerimisaktiivsus ja
doktorikraadi kaitsmiste arv
(2019. a langenud).

2. Teadus- ja arendustegevus (TA) toimib Eesti ühiskonna ja majanduse huvides:

2/2 – kasvanud on erasektori
investeeringute osa avaliku sektori
TAIs ja riigi poolt finantseeritud
sotsiaalmajanduslike
rakendusuuringute osakaal
riigieelarves.

3. TA muudab majandusstruktuuri teadmistemahukamaks:

2/2 – kõrg- (ja keskkõrg-)
tehnoloogiliste sektorite hõive ja
ekspordi osakaal kasvavad.

4. Eesti on rahvusvahelises TAI alases koostöös aktiivne ja nähtav:

2/2 – kasvanud on Horisont
2020-s võidetud lepingute summa
per capita ja rahvusvaheliselt
koordineeritud uurimistöö osakaal
riigi rahastatud TA-s.

Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021– 2035

üldeesmärk: Eesti TAI ja ettevõtlus
suurendavad koostöös Eesti
ühiskonna heaolu ja majanduse
tootlikkust, pakkudes
konkurentsivõimelisi ja kestlikke
lahendusi Eesti ja maailma
arenguvajadustele. Oluline
märksõna on teadmusiire.

Üldhinnang

Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 „Teadmistepõhine Eesti” tulemuslikkuse mõõtmiseks on seatud neli võtmenäitajat ja üheksa tulemusindikaatorit.

Teaduses on mitmeid näitajaid, mis peegeldavad Eesti teadlaste töö head taset. Eestis on välja kujundatud kvaliteedikonkurentsil põhinev toimiv ja arenev teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (edaspidi TAI) süsteem. Kasvab teadlaste rahvusvahelise koostöö aktiivsus ja teaduse kõrget taset näitav publitseerimisaktiivsus ning edukus ELi teadus- ja arendustegevuse (edaspidi TA) raamprogrammis Horisont. Doktorikraadi kaitsmiste arv on strateegia algusaastaga võrreldes kasvanud, kuid 2019. a siiski langenud. Kasvu aluseks olid kõrgeid vastuvõtunumbreid 2010. a paiku, alates 2013. aastast on vastuvõtt doktorantuuri vähenenud ja katkestamine püsib kõrgena. Eesti on välisteadlastele järjest atraktiivsem, välisteadlaste arv Eesti avalikes teadusasutustes on tõusnud.

Teadusvaldkonna suurimad proovikivid on ettevõtete kaasamine teadus- ja arendustegevusse ning teaduse rahastamine. Eesti eripära on kõrge projektipõhisus ja välisallikate suur osakaal teaduse rahastamises – eriti avaliku sektori TA puhul. Viimastel aastatel on kasvanud avaliku sektori TA kulude osatähtsus SKPst – 2018. aastal ületas Eesti selle näitaja osas EL keskmist, olles EL-s seitsmendal kohal. Erasektori TA investeeringute tase on samas madal ja TA investeeringuid teevad vähesed ettevõtted.

Strateegia üldesmärgi neljast indikaatorist (tootlikkus, investeeringud TAI-sse jm), mis on tihedalt seotud makromajanduslike näitajatega, ühegi puhul ei ole alates 2014. aastast märkimisväärset edasiminekut toimunud (vt joonis all). Eesti TAI arengu strateegiliste eesmärkide tasandil on aga arengud pigem positiivsed (vt vasak paneel).

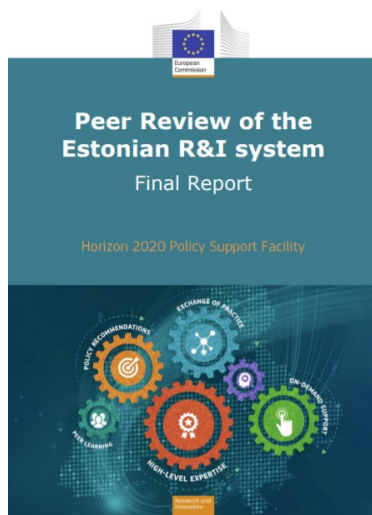
	2014	2018	Sihttase 2020
Teadus- ja arendustegevuse investeeringute tase SKPst	1,42	1,4	3,0
sh erasektori TA kulutused SKPst	0,62	0,59	2,0
(Ettevõtete) tootlikkus hõivatu kohta (% EL keskmisest)	75,4	77,9	80
Koht Euroopa innovatsiooni tulemustabelis	13	12	10

Tabelis on kujutatud TAI strateegia võtmenäitajate suunas liikumist viimase mõõdetud aasta seisuga (2018. a).

2019. aastal viidi Eesti riigi tellimisel Euroopa Komisjoni Horisont 2020 toetusmeetme raames läbi Eesti teadus-, arendus- ja innovatsioonisüsteemi hindamine. Hindamise eesmärk oli anda sõltumatu hinnang Eesti teaduse, arenduse ja innovatsiooni (TAI) süsteemi toimivusele ning pakkuda praktilisi soovitusi TAI süsteemi tõhususe ja mõju suurendamiseks. Hindamine annab olulise sisendi Eesti TAI uue strateegia ja poliitikavalikute ettevalmistamiseks. Hinnangu koostasid rahvusvaheliselt tunnustatud TAI eksperdid prof. Marja Makarowi juhtimisel.

Eesti teadus-, arendus- ja innovatsioonisüsteemi hindamise soovitused:

- Eesti peab võtma poliitilise kohustuse täita TAI rahastamise eesmärki 1% SKPst ning tunnustama TAI tähtsust riigi arengu kindlustamisel;
- Eestil tuleb kujundada selged temaatilised TAI eelistused, arvestades globaalseid väljakutseid ja nutika spetsialiseerumise strateegiat;
- tuleb luua innovatsiooni-agentuur, mis toetaks ettevõtete TAI tegevust ja rakendamise võimekust;
- tuleb tugevdada teadmussiirde vahendajaid, st organisatsioone, kes aitavad viia teadustulemusi ettevõtlusele lähemale ja leida ettevõtetele sobivaid teaduspõhiseid lahendusi;
- tuleb moderniseerida ja „profileerida“ ülikoolid, et need suudaks paremini kohaneda ühiskonna vajadustega nii teadmussiirde teenuste kui kõrghariduse pakkumisel.

Vahehindamise viis läbi
Euroopa Komisjon
[Link aruandele](#)

Areng hea või väga hea:

- teadlaste aktiivsust ja teaduse kõrget taset näitav publitseerimisaktiivsus on suurenenud, ületades oluliselt EL keskmist taset. (2018. a 1603 kõrgetasemelist artiklit miljoni elaniku kohta);
- Eesti paistab silma EL TA raamprogrammis Horisont 2020 võidetud lepingute mahu poolest. Viimase näitaja alusel ületame 1,5 korda EL28 keskmist.
- ettevõtete innovatsioonisuutlikkus on 2018. aastal oluliselt tõusnud. Viimast iseloomustab näitaja „ettevõtete tootlikkus hõivatu kohta“, mille järgi oleme pidevalt tõusutrendis, lähenedes EL keskmisele. 2018. aastal saavutasime indikaatorina seatud eesmärgi (76%). Eesti positsioon paranes EL innovatsioonitabelis koguni viie koha võrra ning 2018. aastaks seatud eesmärgist lahutab vaid üks koht;
- teadusnõunike võrgustiku töö tulemusena on kasvanud ministeeriumide teadlikkus ja aktiivsus TA tegevuste kavandamisel.

Vajab rohkem tähelepanu:

- vaatamata teaduse taseme kiirele tõusule ei ole suudetud saavutada piisavat sünergiat teaduse ja majanduse arengu vahel. Paraku ei ole erasektori TA investeeringud tõusnud, vaid on pigem veidi langenud (0,60% 0,59%-le). Erasektori TA investeeringute mahult jääme EL28 keskmisele kaks korda alla;
- rohkem tähelepanu tuleb pöörata akadeemilise karjääri, sealhulgas doktoriõppe atraktiivsuse suurendamisele. Doktoriõppesse astujate arv on 2019/20. õa langenud. Pikka aega on kasvanud välistudengite osakaal doktorantidest, kuid välisdoktorandid ei ole pärast lõpetamist nii varmad sisenema Eesti tööjõuturule kui Eesti tudengid;
- teadustöö tulemused ei leia piisavalt rakendust ettevõtluses. Napib motivatsiooni ja võimekust teha koostööd ülikoolide ja ettevõtjate vahel. Teadussuunad ei ole sageli seotud ühiskonna vajadustega, mille tõttu TAI ühiskondlik kasu on potentsiaalselt madalam. TA kogemuste ja teadmistega töötajate ja inseneride hulk väljaspool akadeemilist sektorit on madal, doktoriõppes valmistatakse ette akadeemiliseks karjääriks ning ei anta piisavalt erasektoris vajalikke teadmisi ja oskusi.
- ettevõtluskeskkonna rahvusvahelise konkurentsivõime areng on aeglustunud. Eesti majanduse tulutase ja koht rahvusvahelistes väärtusahelates on madal.

2019. a olulisemad tegevused ja otsused:

- 2019. aastal tõusis institutsionaalsete ja personaalsete uurimistoetuste eelarve maht 39,4 miljonilt 40,2 mln euron. On positiivne, et TA põhiinstrumentide süsteemi korrastamise tulemusel jõuti 2019. aastaks konkurentsipõhise ja baasrahastuse suhtarvuni 51:49, mis on peaaegu valitsuse poolt sihiks seatud 50:50 tasemel;
- 2019. aastast toetatakse arendusnõunike tööle asumist erialaliitudes. Eesmärk on suurendada liitudes ja neisse kuuluvates ettevõtetes teadmist teadus- ja arendustegevuse vajalikkusest, Eestis tehtavast teadus- ja arendustegevusest, selle rakendamise võimalustest ja potentsiaalselt mõjust majanduse kasvule. Arendusnõunikest saavad olulised lülid ettevõtete ja TA asutuste vahel;
- uue tegevusena käivitati 2019. aastal tegevus „IT Akadeemia teaduse toetusmeetme rakendamine“, mille eesmärk on kasvatada Eestis tipptasemel IKT teadus- ja arendustegevuse võimekust, rakendada seda Eesti ühiskonna ja majanduse huvides. Alustati ettevalmistusi tegevuse „Ressursside väärimise alase teadus- ja arendustegevuse toetamine“ käivitamiseks, mis keskendub maavarade, puidu ja toidu senisest parema väärimise uuringutele.

Eesti keele arengukava
 üldeesmärk: tagada eesti keele kui
 riigikeele toimimine kõikides
 eluvaldkondades, eesti keele
 õpetamine, uurimine, arendamine
 ja kaitse ning sellega eesti keele
 säilimine läbi aegade.

On valitud neli strateegilist
 suunda:

1. Toetada eesti keele jätkusuutlikku arengut eesti keelt emakeelena kasutajate seas:

3/4 – kolmes seatud indikaatoris
 neljast oleme liikunud positiivses
 suunas: paranenud on
 gümnaasistide eesti keele kui
 emakeele lõpueksami tulemus ja
 ka tiptulemuste osakaal. Langes
 madalate oskustega õpilaste
 osakaal. Keelenõuandesse
 pöördumiste arv langes.

2. Parandada eesti keele õppimise võimalusi välismaal:

väliseestlaste osalus eesti keele
 õppes ja päevadel on võrreldes
 eelmiste aastatega tõusnud.

3. Parandada ja laiendada Eesti muukeelse elanikkonna eesti keele oskust:

3/4 – kolmes seatud indikaatoris
 neljast oleme liikunud positiivses
 suunas: eesti keele B1- ja B2-
 tasemel tasemeeksamid
 sooritanute osakaal on kasvanud;
 langenud on C1-tasemel eksami
 sooritanute osakaal eksamil
 käinutest

4. Tõsta Eesti elanike motivatsiooni õppida erinevaid keeli:

2019. a saavutas 63,8% võõrkeele
 riigieksami sooritanud noortest
 vähemalt B2-taseme.

Eesti keelevaldkonna arengukava
 2021–2035 visiooni kohaselt
 tõstetakse eesti keele ja
 võõrkeelte õppe kvaliteeti ning
 arendatakse keeletehnoloogiat.

Üldhinnang

Eesti Vabariigi valitsus otsustas pikendada eesti keele arengukava 2011–2017 kuni 2020. aastani. 22. oktoobril võttis Riigikogu vastu otsuse, mis teeb valitsusele ettepaneku koostada eesti keele elujõu, arengu ja õppe tugevdamiseks Eesti keelevaldkonna arengukava 2021–2035. 2019. aastal jätkas ministeerium keelepoliitika planeerimist ja elluviimist perioodiks 2011–2017 (pikendatud kuni 2020) koostatud arengukava alusel ning sama tehakse 2020. aastal.

Keelevaldkonna eesmärgid on mitmetasandilised ja üksteist vastastikkui mõjutavad: tihedalt on seotud eesti keele kasutusala kindlustamine kõikides eluvaldkondades, eesti keele kasutajaskonna laiendamine ning hea eesti keele oskuse ja hea keelekasutuse tagamine; eesti keele ja selle erikujude väärtustamine ning Eesti elanike võõrkeelteoskuse parandamine. Valdkonda arendamata ja korraldamata ei pruugi miljonilise kõnelejaskonnaga keel olla pikemas perspektiivis kestlik. Eesti keel hariduse õppekeelena aitab loomida kogu Eesti elanikkonda, kaudselt ka neid, kes on haridussüsteemist väljas. Eesti elanike võõrkeelteoskus avab neile uusi infokanaleid, eneseteostusvõimalusi ja paremaid võimalusi tööturul ning mitmekeelsuse väärtustamine edendab nii Eesti ühiskonda kui ka majandust.

Eesti keele arengukava elluviimise tulemuslikkuse mõõtmiseks on keeleprogrammis seatud kolm võtmenäitajat ja kümme tulemusindikaatorit neljas valdkonnas. Keeleprogrammi 13 indikaatorist oleme kümnes liikunud seatud sihi suunas, positiivses suunas on liikunud kõik võtmenäitajad (vt allpool). Keelenõuandesse pöördumised on küll negatiivse trendiga, kuid tegelikkuses on seda võimalik tõlgendada ka positiivsena (kuna teadlikkus keelehooldeallikatest on kasvanud ja tänu e-keelenõule on vastused varasemast hõlpsamalt leitavad, pöördutakse keelenõuandesse üha vähem).

	2016	2019	Sihttase 2020
<i>Siht- ja sidusrühma hoiakud eesti keele suhtes. Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on:</i>			
... eestikeelse kultuuri lahutamatu osa	93	-	82
... vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks	90	-	81
... osake eestimaalaseks olemisest	89	-	80
<i>Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele kui emakeele:</i>			
... lõpueksami keskmine tulemus punktides (maks 100)	64	63,7	64
... lõpueksamil 80 või enam punkti saanud õpilaste osakaal	18,8	20,9	20
... lõpueksamil 20 või vähem punkti saanud õpilaste osakaal	0,57	0,19	0,26
Elektrooniliste keele- ja keelehooldeallikate tuntus ja kasutatus (pöördumiste arv) (algata 2017. a kohta)	8516	7659	
Väliseestlaste osalus eesti keele õppes ja eesti keele päevadel Eestis ja välismaal	3736	4046	4400
Eesti keele tasemeeksami sooritanute osakaal eksamil käinutest	55,7	57,4	55
B1-tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal	67,6	69,2	63
B2-tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal	39,7	41,5	38,6
C1-tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal	35,6	26,2	33
Võõrkeele riigieksami sooritanud noorte osakaal (%), kes on saavutanud võõrkeele riigieksamil vähemalt B2-keeleoskustaseme	49	63,8	72

Tabelis on kujutatud keelevaldkonna sihtide suunas liikumist viimase mõõdetud aasta seisuga võrreldes 2016. aastaga. Aruande lisas 2 on esitatud näitajate 2019. aasta võrdlus 2014. aastaga.

2019. a Riigikontrolli läbiviidud audit „**Täiskasvanute eesti keele õppe korraldus ja riiklik rahastamine**“ toob välja, et:

- täiskasvanutele mõeldud riiklikult rahastatud eesti keele õppe korraldus on killustatud;
- koolituste hulk ei vasta vajadusele;
- terav puudus on kvalifitseeritud õpetajatest;
- koolituste rahastamine sõltub oluliselt välisvahenditest.

Vastavalt Riigikontrolli soovitudele on täiskasvanute eesti keele kui teise keele õppe teema seatud üheks Eesti keelevaldkonna arengukava 2021–2035 prioriteediks. Koostatavas arengukavas lepitakse kokku valdkonna eesmärgid, tegevused ja indikaatorid.

Keeletegevuste kavandamisel on oluline eristada keeleoskustaseme saavutamisele suunatud tegevused (eesti keele täienduskoolitused) ja teistel eesmärkidel läbi viidavad keeletegevused ning tagada tasakaal ressursside kasutamisel.

Haridus- ja Teadusministeerium kuulutas 2019. aasta eesti keele aastaks, et tähistada **riigikeele 100. aastapäeva**. Toimused üritused, millega juhiti tähelepanu sellele, et eesti keel pole enesestmõistetav – seda tuleb aktiivselt ja oskuslikult kasutada ning selle seisundit ja arengut märgata ja toetada.

Areng hea või väga hea:

- nii gümnaasiumi kui ka põhikooli eesti keele lõpueksami tulemused on pikas perspektiivis paranenud. Viimastel aastatel on kasvanud ka nende osakaal, kes saavutavad eesti keele kui emakeele riigieksamil 80 ja rohkem punkti, ning vähenenud nende lõpetajate osakaal, kelle tulemus on alla 20 punkti;
- eesti keelt oskavate mitte-eestlaste osakaal on järk-järgult kasvanud. Eesti tööjõu-uuringu andmetel on nende eesti keelt oskavate mitte-eestlaste osakaal, kelle kodune keel pole eesti keel, 70%. Ainult kodukeele oskusega on 18,5% ehk ca 59 000 mitte-eestlastest;
- välismaal elavate eesti keelt õppivate laste arv on viimase kaheksa aastaga peaaegu kahekordistunud ning välismaal eesti keelt õpetavate üldharidus- ja pühapäevakoolide, seltside, lasteadeade, mudilasringide ja keelekursuste arv on samuti jõudsalt kasvanud;
- mitmekeelsus on Eestis väärtus. Mitme võõrkeele oskus tasub end tööturul ära. Ligi 40% lastest alustavad esimese võõrkeele õppega varem, kui ette nähtud.

Vajab rohkem tähelepanu:

- suure välja- ja tagasirände tõttu on vaja üha rohkem tähelepanu pöörata eesti keele kui esimese ja kui teise keele õppe pakkumisele nii väljaspool Eestit kui ka Eestis. Keeleoskuse hoidmine välismaal ja keeletee pakkumine tagasipöördujatele on äärmiselt oluline, kui tahame, et hargmaised lapsed kasvaksid võimalikult valutult eestlasteks;
- eesti keelt oskavate mitte-eestlaste osakaal on küll 10 aasta jooksul kasvanud, kuid viimastel aastatel jäänud suhteliselt samale tasemele. Ka selle grupi võõrkeelte oskus vajab tähelepanu. Noorimas uuritud vanusegrupis (16–24) on inglise keele mitteoskajaid eestlaste hulgas vaid 4%, venelaste hulgas aga rohkem kui iga neljas (27%);
- 2019/20. õppeaastal on üldhariduskoolides, kutseõppeasutustes ja koolieelsetes lasteasutustes ca 1000 õpetajat, kelle eesti keele oskus ei vasta nõuetele;
- kõrghariduse I astmel on võimalik peaaegu 100% ulatuses eesti keeles õppida kõikides õppekavarühmades, kuid avalik-õiguslikes ülikoolides on kõrghariduse II astmel valdkondi, kus eestikeelsete õppekavade hulk on vähenenud.

2019. a olulisemad tegevused ja otsused:

- käivitus riiklik programm „Eesti keel ja kultuur digiajastul 2019–2027“. Uuel programmil on täita oluline roll eesti keele ja kultuuri arengu ja elujõu tagamisel digiruumis. Programmiga toetatakse digitaalse mõõtme juurutamist eesti keele ja kultuuri alases teadus- ja arendustöös ning soodustatakse valdkondadevahelist koostööd;
- valmis Sõnaveeb – keeleportaal, kuhu on koondatud sõnakogud ja andmebaasid, et kasutajad saaks vajaliku keeleinfo ühest kohast, ning uus terminihalduskeskkond Ekilex, mis hõlbustab professionaalset terminiteadust, terminoloogide, ekspertide ja terminikomisjonide koostööd, terminipäringute esitamist ja neile vastamist;
- keeletehnoloogia vahendite kasutajate arv on oluliselt tõusnud. Keeletehnoloogia programmi toel valmis 2019. aastal mitu lõppkasutajatele suunatud keskkonda – kõnetuvastuse portaal, reaaliajalise kõne masintõlke platvorm ning masintõlkekeskkond, mis võimaldab tõlkimist mitmete keelepaaride vahel;
- alates 2019. aastast on võimalik taotleda kutselise keeleteoimetaja tunnistust, viidi läbi esimene ametlik keeleteoimetaja kutseksam;
- jätkus B2- ja C1-taseme eesti keele õpe Ida-Virumaa haridustöötajatele, toetatakse KOV-ide keeleõppe projekte;
- Eesti elanike eri keelte õppimise motivatsiooni tõstmiseks jätkati CertiLingua programmi rakendamist Eesti koolides. 2019. aastal liitus Eesti CertiLingua koolide võrgustikuga neljas kool, programm on endiselt avatud uutele huvilistele. Programm väärtustab B2-keeleoskustasemele jõudmist kahes võõrkeeles, selle kõrval lõimitud aine- ja keeleõppes osalemist ning kultuuridevahelise suhtluse oskuse arendamist.

Programmi eesmärk:

**ühiskonna dokumentaalse mälu
kestlik säilitamine, kasutamine ja
kodanike õiguste tõendamine.**

Olulisemad tegevused:

- perioodi tähtsaim ülesanne oli digitaalse teabe kogumine ja arhiiviainesele juurdepääsu avardamine. Digitaalarhiivi hoidlamaht kasvas 60%, jõudes peaaegu pooleteist petabaidini. Kasvu taga on peamiselt digiteerimine;
- massdigiteerimise projektides on Rahvusarhiivi juhtimisel töö alanud 14 mäluasutuse dokumendipärandi digiteerimisel. Teostamisel on riigihanked kroonikafilmi ja fotonegatiivide digiteerimisprojektide elluviimiseks;
- augustis 2019 kirjutati alla Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimise projekteerimislepingule. Märtsis 2021 lõpule jõudva projekteerimistöö raames on Rahvusarhiivil raamatukogu partnerina vastutus kavandada kolme Tallinnas paikneva üksuse ümberasumine hoone Endla tänava poolsesse tiiba.

Üldhinnang

Kõik programmi sihid aastaks 2019 on täidetud:

- kasvanud on arhiivimoodustajate (asutuste) arv, kes on Rahvusarhiivile üle andnud digitaalarhivaale (viiest asutusest 2014. aastal 15 asutuseni 2019. aastal);
- nõuetekohastes hoidlates säilitatavate arhivaalide osakaal Rahvusarhiivis on kasvanud 58%-lt 2014. aastal 89%-ni 2019. aastal;
- oluliselt paranenud on arhivaalide kättesaadavus veebis: 20,9 miljonit kujutist (2014. a – 13,4 miljonit)

Areng hea või väga hea:

- Digitaalarhivaalide üleandmine Rahvusarhiivi mõnevõrra hoogustus, kuid murrangut ei ole selles osas veel saanud. See takistab ka mõõdiku edaspidiste prognooside täpsustamist.
- Nõuetekohastes hoidlates säilitatavate arhivaalide osakaal tõusis hüppeliselt juba 2016. aasta lõpus tänu Rahvusarhiivi uue peahoone Noora kasutuselevõtule. Arhivaalide ümberpaigutamisega on mõõdiku näitaja veidi kasvanud. Prognooside kohaselt jääb see samaks kuni Rahvusarhiivi Tallinna keskuse kasutuselevõtuni.
- Arhivaalide kättesaadavus veebis oli prognoosidega kooskõlas. Edaspidiste plaanide osas on Rahvusarhiiv endiselt tagasihoidlikum, kuna perioodi jäävad (ja hetkel juba on käigus) kultuuripärandi massdigiteerimise projektid, mis vajavad teostamiseks vahendeid.

2019. a olulisemad tegevusnäitajad

- arhiivipedagoogilistes tegevustes osales üle 5700 inimese;
- Rahvusarhiiv oli 2019. aasta lõpu seisuga avaldanud kaheksa teaduspublikatsiooni;
- veebikülastuste koguarv küündis 2019. aastal 1,5 miljonini.

- Kogu koole ja õppimist puudutav statistika: õppijad, lõpetajad, sisseastujad, katkestajad, õpetajad, õppejõud õppetasemeti, haridusliigiti, kooliti, vanuse ja soo lõikes jne;
- tulemuslikkuse ja tõhususe näitajad ning strateegiate indikaatorid;
- võimalus võrrelda koole erinevate näitajate alusel: taustaandmed, õpikeskkond, tulemused jne;
- võimalus koostada statistilisi aruandeid ja võrrelda haridusnäitajaid.

Haridussilmas on andmed peamiselt Eesti Hariduse Infosüsteemist (EHIS), aga ka Statistikaametist, Eurostatist, andmebaasist Thomson Reuters Web of Science ja mujalt. Aegread on alates aastast 2005, andmeid uuendatakse regulaarselt. Haridusstatistika kasutajaskond ulatub lapsevanematest ja koolijuhtidest analüütikute ja ajakirjanikeni.

LISA 1. STRATEEGIAE PROGRAMMIDE EELARVETE TÄITMINE 2019. AASTAL				
Programm	Meede	2019. a eelarve tuhat eurot*	2019. a täitmine, tuhat eurot**	Täitmise % ***
Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid	Meede 1. Õpetajate ja haridusasutuste juhtide täiendusõppesüsteemi kujundamine sh kompetentsikeskuste väljaarendamine õpetajakoolituse ning kasvatuseduste arengu eest vastutavate Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli juures	3 270	3 913	120%
	Meede 2. Õpetaja ja haridusasutuse juhi ameti atraktiivsuse suurendamine/väärtustamine	600	347	58%
	Kokku	3 870	4 260	110%
Digipöörde programm	Meede 1. Digikultuuri integreerimine õppeprotsessi	2 063	1 501	73%
	Meede 2. Eelduste loomine digikultuuri integreerimiseks õppetöösse	11 552	11 282	98%
	Kokku	13 615	12 783	94%
Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm	Meede 1. Õppe seostamine tööturu vajadustega	9 814	12 260	125%
	Kokku	9 814	12 260	125%
Koolivõrgu programm	Meede 1. Koolivõrgu korrastamine	66 039	53 354	81%
	Kokku	66 039	53 354	81%
Üldharidusprogramm	Meede 1. Üldharidusõppe kvaliteedi tagamine	9 826	9 616	98%
	Meede 2. Võrdsete võimaluste tagamine ja väljalangevuse vähendamine üldhariduses	16 527	15 167	92%
	Meede 3. Ligipääsu tagamine üldharidusele	416 143	417 195	100%
	Kokku	442 496	441 978	100%
Kutseharidusprogramm	Meede 1. Õppes osaluse kasv ning lõpetajate parem vastavus tööturu vajadustele	93 913	94 431	101%
	Kokku	93 913	94 431	101%
Kõrgharidusprogramm	Meede 1. Võrdsed võimalused kõrgharidusõppeks ja muutunud õpikäsituse põhimõtete juurutamine	187 323	184 740	99%
	Meede 2. Kõrgharidusõppe vastavusse viimine nüüdisaegse tööturu vajadustega	4 031	4 031	100%
	Meede 3. Kõrghariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine	3 185	3 532	111%
	Kokku	194 539	192 303	99%
Täiskasvanuharidusprogramm	Meede 1. Haridustee katkestanud täiskasvanute tagasitoomine formaalharidusse ja eelduste loomine nende õppes püsimiseks ja tasemehariduse omandamiseks.	2 589	1 929	75%
	Meede 2. Mitteformaalsele koolitusele ligipääsu suurendamine ja koolituse kvaliteedi tõstmine	8 614	7 347	85%
	Meede 3. Kutsesüsteemi arendamine ning elukestva õppe visiooni ellu viivate koostöövormide loomine ja toetamine täiskasvanuhariduses	1 448	1 217	84%
	Kokku	12 651	10 493	83%
Noortevaldkonna programm	Meede 1. Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks	2 282	2 487	109%
	Meede 2. Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine	21 301	19 926	94%
	Meede 3. Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes	862	862	100%
	Meede 4. Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine	2 228	2 368	106%
	Kokku	26 673	25 643	96%
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm	Meede 1. Teaduse kõrge taseme ja mitmekesisuse kindlustamine	134 909	132 955	99%
	Meede 2. TAI ühiskondliku ja majandusliku kasu suurendamine	9 271	9 227	100%
	Meede 3. Majandusstruktuuri muutev TAI lähtub nutikast spetsialiseerumisest	16 441	10 587	64%
	Meede 4. Eesti osaluse ja nähtavuse suurendamine rahvusvahelises TAI alases koostöös	10 749	11 761	109%
	Kokku	171 370	164 530	96%
Keeleprogramm	Meede 1. Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamine	3 279	3 281	100%
	Meede 2. Eesti keele õppe võimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides	1 261	1 272	101%
	Meede 3. Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine	279	329	118%
	Meede 4. Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine	127	124	98%
	Kokku	4 946	5 006	101%
Arhiivindusprogramm	Meede 1. Ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine	8 746	9 073	104%
	Kokku	8 746	9 073	104%
* 2019 RE koos muudatusega, 2018 üle kantud ja Vabariigi Valitsuse reservist saadid vahendid. Riigieelarve seaduses on KOV haridustoetused kajastatud Vabariigi Valitsuse eelarves, siinses tabelis aga näidatud programmide eelarvete koosseisus.				
** Tekkepõhised kulud. Tekkepõhise kuluna kajastatakse kõiki majandustehinguid nende toimumise perioodis, sõltumata sellest, millal tehingu eest tasutakse.				
*** 2019 a täitmine üle 100% tähendab, et see on tingitud struktuurvahendite ja omatulude ületäitmisest.				

LISA 2. STRATEEGIAE PROGRAMMIDE MÕÕDIKUTE TÄITMINE 2019. AASTAL (1)	2014	2019	Sihttase 2020
1. EÕS programm Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid 2019-2022			
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osakaal (%), sh mehed, naised	12/ 16,0/ 7,9	9,8/12,7/6,9	<9
Munitsipaalkoolide õpetajate keskmine palgatase võrreldes riigi keskmise palgaga (%)	102	112	120
Tipptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal (%): funktsionaalne lugemisoskus/ matemaatiline kirjaoskus/ loodusteaduslik kirjaoskus	PISA 2015: 11,1/ 14,2/ 13,5	PISA 2018: 13,9/ 15,5/ 12,2	ei mõõdeta
Meede 1. Õpetajate ja haridusasutuste juhtide täiendusõppesüsteemi kujundamine sh kompetentsikeskuste väljaarendamine õpetajakoolituse ning kasvatusteaduste arengu eest vastutavate Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli juures			
Madalal tasemel oskustega (PISA uuringus alla 2. taseme saavutanud) õpilaste osakaal (%): funktsionaalne lugemisoskus/ matemaatiline kirjaoskus/ loodusteaduslik kirjaoskus	PISA 2015: 10,7/ 11,2/ 8,7	PISA 2018: 11,1/ 10,2/ 8,8	ei mõõdeta
Põhikoolist väljalangevus statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes (%)	0,5 (13/14)	0,3	<1
Õppetöö katkestajate määr gümnaasiumis (väljalangevus güm. 1. õppeaastal) (%)	1,1 (13/14)	1,2%	<0,8
Õppetöö katkestajate määr kutseõppeasutustes (kutsekeskhariduse tasemel 1. õppeaastal) (%)	25,6 (13/14)	23,4	<20
Osakaal koolitustel (maht vähemalt 30 ak tundi) osalenud õpetajatest ja haridusasutuse juhtidest, kes said koolituse lõppedes kvalifikatsiooni (%)	-	97	97
Meede 2. Õpetaja ja haridusasutuse juhi ameti atraktiivsuse suurendamine/väärtustamine			
30-aastaste ja nooremate õpetajate osakaal (%) üldhariduskoolides	10,3	10,8	12,5
Konkurss õpetajakoolituse õppekohtadele	0,9 (2016)	1,1	on kasvanud
Õpetajate sooline struktuur naised/mehed (%) üldhariduskoolides	85,8/ 14,2	85,5/14,5	75/25
Õpetajate osakaal (%), kes leiavad, et amet on ühiskonnas väärtustatud (TALIS)	13,7 (2013)	26,4 (2018)	ei mõõdeta
2. EÕS digipõrde programm 2019-2022			
LTT (loodus- ja täppisteadused, tehnika, tootmine ja ehitus) erialade lõpetajate osakaal (%) kõrghariduses	26,4	27,9	29
Digipädevustega 16–74-aastaste inimeste osakaal (%)	76	90	95
Õppijate osakaal erinevatel haridustasemetel, kes kasutavad õppetöös (õppetunnis) arvutit vm personaalset digivahendit (%)	33 (2012)	46 (G); 35 (P) (2018)	100
Põhikoolilõpetajate osakaal, kellel on tõendatult olemas IKT baasoskused (%)		83	100
Meede 1. Digikultuuri integreerimine õppeprotsessi			
Nende 8. klassi õpilaste osakaal kõigist 8. kl õpilastest, kes õpivad digitoega koolides (%)	33 (2011)	82 (2018)	100
Meede2. Eelduste loomine digikultuuri integreerimiseks õppetöösse			
Valdkondade arv, milles on välja töötatud uuenduslik õppevara	0	11	12
Kutsehariduse õpetajate osakaal, kes kasutavad õppetöös digilahendusi (%)	68	-	90
Üldhariduse õpetajate osakaal, kes kasutavad õppetöös digilahendusi (%)	58 (2012)	64 (2018)	90
3. EÕS tööturu ja õppe tihedama seostamise programm 2019-2022			
Eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute (25–64) osakaal (%) (uus ISCED)	29,5	27	25
1–3 aastat tagasi õpingud lõpetanud 20–34-aastaste inimeste tööhõive määr (%)	80,9	83,3	82
Meede 1. Õppe seostamine tööturu vajadustega			
Loodu ja tegutsevate kogude (valdkonna nõukogud ja koordineerimisnõukogu) arv (OSKA)	3+1 (2015)	23+1	20+1
Koordineerimisnõukogu poolt Vabariigi Valitsusele esitatav tööturuoskuste analüüsi ülevaade (OSKA)	0	3	4
Õppeasutuste arv, kes osalevad ettevõtlusprogrammis, et võtta kasutusele ettevõtlusmoodul (Progr. Edu ja tegu)	0	409	370
Programmis osalenud õppeasutuste osakaal, kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud (%) (Progr. Edu ja tegu)	0	69	-
Ettevõtlusõppe täiendusõppes osalenud õppetööd läbiviivate spetsialistide arv (Progr. Edu ja tegu)	0	2766	2900
Kutseõppeasutuste ja kutseõpet andvate rakenduskõrgkoolide õppekavariühmade akrediteerimiskordade (hindamisühikute) arv	0	146	270
Kutsemeistrivõistluste erialade arv (PRÕM)	31	32	30
Praktikajuhendamise koolitustel osalenud juhendajate arv (PRÕM)	0	6449	5350
Praktikasüst. arendamine kutse- ja kõrghariduses: Programmis osalevate õppeasutuste osakaal kõigist vastavatest õppeasutustest (%) (PRÕM)	0	90	90
Töökohapõhises õppes (õpipoisiõppes) osalenute arv (PRÕM)	0	4985	7200
Töökohapõhises õppes osalevate ettevõtete arv (PRÕM)	0	954	330
Õpipoisiõppes osalenutest edukalt lõpetanute määr (%) (PRÕM)	0	54,4	75
Täiendavas keeleõppes osalenute arv (PRÕM)	0	3265	2500
Tegevustes osalenute arv (keeleõppe avatud voor)	0	1346	500
Läbi viidud uuringuid-analüüse	1	6	8
Oskuste, hariduse ja tööturu seoseid kaardistavate aruannete arv	8	9	10
4. EÕS koolivõrgu programm 2019-2022			
Tööjõukulude osakaal valitsussektori üldhariduskuludes (%) /sh õpetaja tööjõukulude osakaal valitsussektori üldhariduskuludes (%)	67/46	64/44 (2018)	60/ 50
Gümnaasiumiastmega koolide arv (tk)	183	157	~100
Haridusvaldkonna pinnakasutuse optimeerimine (m2)	3,5 mln	3,4 mln (2017)	väheneb
Tõhustatud ja erituge vajavate õpilaste osakaal, kes on kaasatud tavaõppesse (%)	27	-	väljatöötamisel
Meede 1. Koolivõrgu korrastamine			
Riigigümnaasiumide arv (tk)	5	16	17
Nüüdisajastatud riigi ja munitsipaalkutseõppeasutused (tk)	17	-	24
Üldhariduskoolide kaasajastatud pind (m ²)	-	71 346	84 000
HEV õpilaste integreerimiseks toetust saavate koolide arv	0	14	60
Ruutmeetrid õpilase kohta üldharidusvõrgu korrastamisel toetust saanud objektidel (m ²)	-	7,8	11,5

Värvid tähistavad 2019. aasta saavutustaseme võrdlust 2019. aasta sihttasemega. Roheline – saavutustase täidab või ületab sihttasest, punane – saavutustase jääb sihttasemele alla, must – sihttasest polnud seatud.

LISA 2. STRATEEGIATE PROGRAMMIDE MÕÕDIKUTE TÄITMINE 2019. AASTAL (2)	2014	2019	Sihttase 2020
5. EÕS üldharidusprogramm 2019-2022			
Erinevate osapoolte rahulolu õpikeskkonna ja -korraldusega: kooliga üle keskmise rahul olevate õpilaste osakaal 4. klassis/ 8. klassis/ 11. klassis (%)		85,3/ 64,2/ 70,8	kasvab
Tavaõppes täiendavaid tugimeetmeid ja tingimusi vajavate õpilaste osakaal, kes saavad üldist tuge (%)	94	-	100
Tõhustatud ja erituge vajavate õpilaste osakaal, kes on kaasatud tavaõppesse	27	-	väljatöötamisel
Meede 1. Üldharidusõppe kvaliteedi tagamine			
Huvitava kooli tegevustesse kaasatud üldhariduskoolide osakaal (%)	5	65	90
Turvalisuse ja väärtusarenduse programme rakendanud päevase õppega koolide osakaal (%)	24	-	85
Turvalisuse ja väärtusarenduse programme rakendanud koolieelsete lasteasutuste osakaal (%)	57	90,7	95
Meede 2. Võrdsete võimaluste tagamine üldhariduses			
4-aastaste kuni kooliealiste laste osakaal alushariduses, sh põhikoolis õppivad 6-aastased (%)	91,7	92,8 (2018)	95
Õppenõustamise teenuseid saanud laste ja õppurite arv	3329	44540	47500
Teenusstandardites sätestatud kvalifikatsiooninõuetele vastavate spetsialistide osakaal Rajaleidja keskustes (%)	-	96	85
Eesti keelest erineva emakeelega põhikooliõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1 (%)	67,0	70,5	90
Vene õppekeelelega põhikooliõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt tasemel B1 (%)	63,2	62,5	90
Eesti keele teise keelena põhikooli lõpueksami ja gümnaasiumi riigieksami keskmine sooritustulemus (SA Innove statistilised andmed PK/Güm)	67/72	69/75	75/75
Eesti keelest erineva emakeelega gümnaasiumiõpetajate osakaal, kes oskavad eesti keelt vähemalt C1 tasemel (%)	17,1 (2015)	12	30
Tipptasemel oskustega (PISA 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga: - Loodusteadused: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eestikeelne kool; - Lugemisoskus: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eestikeelne kool.	PISA 2015: 5,8/15,7; 5,4/ 12,5	PISA 2018: 5,3/14,6; 5,7/16,7	ei mõõdeta
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste eesti emakeele ja eesti keelest erineva emakeelega noorte osakaalud (%) erinevus - eesti emakeelega /eesti keelest erineva emakeelega	12,4/9,0	10,2/9,0	erinevust ei ole
Meede 3. Ligipääsu tagamine üldharidusele			
Põhikoolist väljalangevus statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes (%): kokku/mehed/naised	0,5/0,6/ 0,3	0,3/0,4/0,2	hoida taset
Õppetöö katkestajate määr gümnaasiumis (väljalangevus güm. 1. õppeaastal) (%)	1,1	1,2	<1
Munitsipaalikoolide õpetajate keskmine palgatase võrreldes riigi keskmise palgaga (%)	102	112	120
6. EÕS kutseharidusprogramm 2019-2022			
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osakaal (%)	12	9,8	<9
Õppetöö katkestajate määr kutseõppeasutustes (kutsekeskhariduse tasemel 1. õppeaastal) (%)	25,6	23,4	<20
Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25–64) osakaal (%)	29,5	27	25
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr (%)	11,6	20,2	20
Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist	78	80,7	82
Meede 1. Õppes osaluse kasv ning lõpetajate parem vastavus tööturu vajadustele			
1–3 aastat tagasi kutsehariduses õpingud lõpetanud 20–34-aastaste inimeste tööhõive määr (%)	79,6	86,2	>80
Kutseharidussüsteemi osapoolte rahulolu kutseõppe toimimisega (õppurite rahulolu õpingutega / õpetajate rahulolu tööga) (%)	-	90/81 (2018)	väljatöötamisel
7. EÕS kõrgharidusprogramm 2019-2022			
Kolmanda haridustasemega 30–34 aastaste osakaal earühmas (%)	43,2	46,2	40
Meede 1. Võrdsed võimalused kõrgharidusõppeks ja muutunud õpikäsituse põhimõtete juurutamine			
1–3 aastat tagasi kolmandal tasemel õpingud lõpetanud 20–34-aastaste tööhõive määr (%)	86,7	87,5	≥88
Kõrgharidusõppe vastuvõtuks avatud õppekavade arv	734	660	≤690
Kõrgharidusõppe õppetöö katkestajate määr (kõrghariduse tasemel õpingute alguses) (%)	23	21	<15
Doktorikraadi kaitsmist arv õppeaastas	213	235	300
Meede 2. Kõrgharidusõppe vastavusse viimine nüüdisaegse tööturu vajadustega			
LTT (loodus- ja täppisteadused, tehnika, tootmine ja ehitus) erialade lõpetajate osakaal (%) kõrghariduses	26,4	27,9	29
IT õppesuuna lõpetajate arv aastas	469	718	800
Meede 3. Kõrghariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine			
Üliõpilaste lühiajaline mobiilsus (õpiränne) (%)	1,4 (2015)	3,1	10
Eestis õppivate immatrikuleeritud välisüliõpilaste osakaal (%)	5,2	12,2	>10
8. EÕS täiskasvanuhariduse programm 2019-2022			
Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25–64) osakaal (%)	29,5	27	25
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr (%)	11,6	20,1	20
Meede 1. Haridustee katkestanud täiskasvanute tagasitoomine formaalharidusse ja eelduste loomine nende õppes püsimiseks ja tasemehariduse omandamiseks			
Mittetatsionaarse üldharidusõppes õppijate arv	5279	5579	≥5075
Õppetöö katkestajate määr mittetatsionaarses üldharidusõppes (% kõikidest õppijatest)	37	32	30
25+ õppijaid kutseharidusõppes (% kõikidest õppijatest)	29,2	41,7	33
Meede 2. Mitteformaalsele koolitusele ligipääsu suurendamine ja koolituse kvaliteedi tõstmine			
25–64-aastaste madala haridustasemega täiskasvanute elukestvas õppes osaluse määr (%)	3,2	9,1	>6,5
Meede 3. Kutsesüsteemi arendamine ning elukestva õppe visiooni ellu viivate koostöövormide loomine ja toetamine täiskasvanuhariduses			
Täiskasvanuhariduse ja kutsesüsteemi osapoolte rahulolu elukestva õppe, sh täiskasvanuhariduse süsteemi ja kutsesüsteemi toimimisega	-	-	kasvab
9. Noortevaldkonna programm 2019-2022			
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osakaal (%)	12	9,8	<9
Noorsootöös osalenud noorte rahulolu noorsootööga (%)	86,6 (2015)	87	87
Noorte (15–24 a) töötuse määr	15	11,1	10
Meede 1. Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks			
Noorte kaasatus noorsootöös (% noorte koguarvust)	47	59,9	60
Noorte kaasatus noorsootöös omavalitsustes, mille elanikkond on enamuses mitte-eestlased võrdluses Eesti keskmisega (%)	31 (2015)	48	45
Meede 2. Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine			
Noori huvikooli kohta	492	353	400
Noori noortekeskuse kohta	1181	982	1000
Meede 3. Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes			
Organiseeritud osalusvõimaluste (noortevolikogude jm noorte osaluskoegade arv) osakaal omavalitsuste koguarvust (%)	-	89,9	89
Meede 4. Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine			
Koolituse tulemusel pädevusi tõstnud noorsootöötajate osakaal aasta lõikes (%)	10	17	15

LISA 2. STRATEEGIA TE PROGRAMMIDE MÕÕDIKUTE TÄITMINE 2019. AASTAL (3)	2014	2019	Sihttase 2020
10. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm 2019-2022			
Teadus- ja arendustegevuse investeringute tase, % SKPst	1,42	1,4 (2018)	3,0
sh erasektori TA investeringute tase, % SKPst	0,62	0,59 (2018)	2,0
Ettevõtete tootlikkus töötaja kohta EL27 keskmisest (%)	75,4	77,9 (2018)	80,0
Koht Innovatsiooniliidu tulemustabelis	13	12 (2018)	10
Meede 1. Teaduse kõrge taseme ja mitmekesisuse kindlustamine			
Doktorikraadi kaitsmiste arv õppeaastas	213	235	300
10% maailmas enamsiteeritud teadusartikli hulka kuuluvate Eesti kõrgetasemeliste artiklite osakaal (%)	8,1	10 (2018)	11
Kõrgetasemeliste artiklite arv miljoni elaniku kohta	1566	1603 (2018)	1600
Meede 2. TAI ühiskondliku ja majandusliku kasu suurendamine			
Erasektori finantseeritud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal (%)	3,8	5,8 (2018)	7
Sotsiaalmajanduslike rakendustele (v.a akadeemilised uuringud) suunatud kulutuste osakaal riigieelarves planeeritud TA eraldistest (%)	-	40 (2018)	40
Meede 3. Majandusstruktuuri muutev TAI lähtub nutikast spetsialiseerumisest			
Kõrgtehnoloogiliste toodete ja teenuste osakaal ekspordis (%)	16,3	-	15
Kõrg- ja keskkõrgtehnoloogiliste sektorite hõive osakaal koguhõives (%)	7	8,4 (2018)	9
Meede 4. Eesti osaluse ja nähtavuse suurendamine rahvusvahelises TAI alases koostöös			
Eesti edukus ELi teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Horisont 2020: võidetud lepingute maht elaniku kohta, % ELi keskmisest, kusjuures EL = 100 (%)	85	148 (2018)	100
Rahvusvaheliselt koordineeritud uurimistöö osakaal riigi rahastatud TA-s (%)	2,2	1,43 (2018)	3
11. Keeleprogramm 2019-2022			
Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on eestikeelse kultuuri lahutamatu osa (%)	93 (2016)	-	82
Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks (%)	90 (2016)	-	81
Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on osake eestimaalaseks olemisest (%)	89 (2016)	-	80
Meede 1. Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamine			
Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele kui emakeele lõpuksami keskmine tulemus punktides (maks. 100)	62	63,7	≥64
Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele kui emakeele lõpuksamil 80 või enam p. saanud õpilaste %	18	20,9	20
Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele kui emakeele lõpuksamil 20 või vähem p. saanud õpilaste %	0,3	0,19	0,26
Elektrooniliste keele- ja keelehooldeallikate tuntus ja kasutatus laieneb (keelenõuandepöördumiste arv)	8516 (2017)	7659	-
Meede 2. Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides			
Väliseestlaste osalus eesti keele õppes ja päevadel Eestis ja välismaal (inimeste arv aastas)	3413	4046	4400
Meede 3. Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine			
Eesti keele tasemeeksami (tasemed A2-C1) sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	51,5	57,4	55
B1 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	61,8	69,2	63
B2 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	38,2	41,5	38,6
C1 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	30,1	26,2	33
Meede 4. Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine			
Võõrkeele riigieksami sooritanud noorte osakaal (%), kes on saavutanud võõrkeele riigieksamil vähemalt B2 taseme	49,1	63,8	72
13. Arhiivindusprogramm 2019-2022			
Arhiivimoodustajate (asutuste) arv, kes on Rahvusarhiivile üle andnud digitaalarhivaale	5	15	täpsustub
Nõuetekohastes hoidlates säilitatavate arhivaalide osakaal Rahvusarhiivis (%)	58	89	89
Arhivaalide kättesaadavus veebis, miljonit kujutist	13,4	20,9	21
Meede 1. Ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine			
Arhiivipedagoogilistes tegevustes osalenute arv (inimesi aastas)	-	5789	5000
Rahvusarhiivi virtuaalse uurimissaali külastuste arv (mln korda)	1,1 (2015)	1,5	1,2
Rahvusarhiivi teaduspublikatsioonide arv (tk. aastas)	9 (2015)	8	7

Lisa 3. COVID-19 kriisi mõju strateegiate ja programmide edasisele elluviimisele

16. märtsist 2020. aastal viidi kõik Eesti haridusasutused (välja arvatud lasteaiad), huvitegevus, huviharidus ja avatud noortekeskused üle **distsantsõppele**.

15. maist võib osaliselt taastada **kontaktõppe**. Lasteaia ja lastehoiu lahtioleku ja töökorralduse otsustab pidaja.

Distsantsõppega on muutunud õppimisviisid, õpetamise olemus ja tööruum.

Eriolukord ja distantsõpe on **käivitanud ja kiirendanud mitmeid protsesse** Eesti hariduselus, näiteks e-õpe ja digivahendite kasutamine.

Fookusse on tõusnud **digioskused ja õppija enesejuhtimisvõime**.

Saadud kogemus aitab tulevikus **kujundada individuaalseid õpiteid** ja mitmekesistada igapäevast õppetööd.

Eesti hariduse tulevikuvaates tõusevad selgemalt esile **personaliseeritud õppe ja individuaalse õpiraja mõisted**, mida on käsitletud ka Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 eelnõus.

Käesolev tulemusaruanne koostati 2020. aasta kevadel tuginedes 2019. aasta andmetele strateegiate ja programmide elluviimise kohta. Seetõttu ei kajasta tulemused veel 2020. aasta märtsis alanud kriisi mõjusid. Tulemusaruande koostamise lõppfaasis ei ole veel võimalik hinnata kriisi ja rakendatud kriisimeetmete lõplikke mõjusid, kuid on selge, et kriis mõjutab oluliselt valdkondlike strateegiate elluviimist 2020. aastal. Järgnevalt on esile toodud mõned olulisemad mai keskpaigaks selgunud mõjud ja tegurid, mis võivad mõjutada strateegiate elluviimist ja 2020. aasta tulemusi

- **Kuigi distantsõpe on muutnud koolide, õpilaste ja lapsevanemate töökoormust, on kõik osalised üldiselt eriolukorras hästi toime tulnud.** Eesti on olnud paljude teiste riikidega võrreldes paremas seisus, sest digivahendite kasutamine õppetöös on paljudes koolides harjumuspärane ning olemas on hulgaliselt õppematerjale ja õpikeskkondi, mis seda toetavad.
- **Õpilaste, õpetajate ja lastevanemate digioskused on paranenud. Hüppeliselt kasvas erinevate e-keskkondade (nt eKool, Stuudium, HITSA Moodle, E-koolikott, Tahvel, Opiq, Foxcademy) kasutamine.** Ajuti ei olnud keskkonnad nii suureks kasutajate hulgaks valmis. **Osa õpilaste kodudes oli murekoht piisava internetiühenduse või arvuti puudumine.**
- **Distsantsõppe perioodil jäi osa õpilasi eri põhjustel siiski õppest kõrvale,** raskusi tekitas õpetajate töökoormuse ümberhindamine ja -kujundamine ning lastevanemate suur juhendamiskoormus. Nii õpetajatele kui ka tugispetsialistidele tõi distantsõpe kaasa senisest rohkem individuaalset juhendamist, tagasisidestamist ja toetamist, mh selleks, et hoida õpimotivatsiooni. Õppenõustamist pakkuvad Rajaleidja keskused korraldasid nõustamist video või telefoni teel.
- **Vajadus kiirkorras toetada e-õppe korraldamist andis olulise arengutõuke eri sektorite ja osaliste koostööle.** Saadud kogemus on liitnud nii inimesi kui organisatsioone era-, avalikust ja kolmandast sektorist ning loonud eeldused tugevamaks koostööks tulevikus. Kiirelt koondati infot, loodi ja arendati erinevaid e-keskkondi ja -lahendusi, et toetada õppetööd ning noorsootöö toimumist virtuaalkesksetes või aidata sisustada koolivaheaega. Koostöös algatati projekt "Ilgale koolilapsele oma arvuti", koondati **hariduslahendusi e-koduõppeks**, korraldati veebiseminare ja iganädalasi **live-koolitunde**, käivitati Facebooki nõuandegruppe, kutsuti osalema programmis **Sisukas vaheaeg** ning täiskasvanukoolituse toetuseks loodi veebileht **#õpimekodus**.
- **Distsantsõppe õnnestumises on ülisuur kaal olnud suhtlusel, kooli, kodu ja pidaja koostööl ja avameelsel infovahetusel.** Senisest olulisemaks on muutunud õpetajate tahe ja oskus küsida oma tegevusele tagasisidet. See aitab jõuda kõigi asjaosaliste jaoks kõige paremini toimivate lahendusteni. Noorte jaoks täitsid olulist rolli noorsootöötajad, kes lisaks virtuaalsetele noorsootöö tegevustele aitasid noori õppimises, kuulasid nende hirme ja muresid.
- Pakkumaks paindlikke võimalusi kooli lõpetamiseks, **muudeti 2019/2020. õppeaastaks ajutiselt kooli lõpetamise tingimusi** – põhikooli lõpueksameid ei toimu, gümnaasiumi riigieksamid muudeti vabatahtlikuks ning neid on võimalik sooritada ka järgmise õppeaasta alguses. Igakülgselt toele vaatamata võib juhtuda, et **eriolukorra aegne õpe ja lõpetamistingimuste muutmine võivad mõjutada järgmiste õppetasemete lõpetajate arvu tulevikus.** Mõju võib olla erisuunaline – majanduslanguste ajal on alati suurenenud õppurite arv kutse- ja kõrghariduses.
- **Et koguda tõenduspõhiseid andmeid digipöörde mõjust haridusele ja saada vastuseid küsimusele, kuidas infotehnoloogia abil kõige tulemuslikumalt õppida, algatati uuring „DigiEfekt“.** Uuringu raames vaatlevad Tartu Ülikooli haridusteadlased digitaalsete õppevahendite ja -sisu kasutusviise ning analüüsivad, kuidas digivahendite abil õppimist mõjutavad laste isiksuseomadused, vaimne võimekus ning kooli- ja kodukeskkond. Selgitamiseks distantsõppe perioodi vahetat mõju õppe korraldusele on RITA-programmi toel käivitatud HTMi ja TLÜ koostöös uuring, mis aitab kaardistada ja mõista distantsõppe väljakutseid, häid praktikaid ja arenguvajadusi.

Praktilised näited kiirest kriisile reageerimisest:

koolides töötati koos Sotsiaalministeeriumi, Töötukassa ja Terviseametiga välja ja käivitati **e-koolitused abihoolidustöötajate koolitamiseks**, et leevendada hoolekandetasutuste erakorralist tööjõuvajadust. Riiklikku koolitustellimust täiendati kursustega 250 inimese koolitamiseks. Praeguseks on lõppenud neli kursust ja õppeasutused on valmis jätkama.

Toimus noortele suunatud erihäkaton „Hack the Crisis: Youth“, mis võimaldas noortel anda oma panuse eriolukorra lahendamisesse, saada uusi kogemusi ja kontakte.

Käivitati mitmeid positiivse sõnumiga eesti- ja venekeelseid **kampaaniaid noortele ja noortega tegelevatele täiskasvanutele**, nt #püsinkodus, sest #mekõikvastutame.

TLÜ emakeeleõpetuse infokeskus korraldas **emakeeleõpetajate traditsioonilise infopäeva** veebiseminarina „Eesti keel ja kirjandus e-õppes“ (75 osalejat).

Kriisi leevendamiseks ettenähtud toetusmeetmed lisaeelarvest:

15 miljonit eurot **eraüldhariduskoolide, -lapsehoidude, -lasteaedade ja huvikoolide pidajatele ning huvitegevuse pakkujatele** mõõdapääsamatute kulude katmiseks.

4 miljonit eurot **koroonaviirusega seotud teadus- ja arendustegevuse toetamiseks**. Osa sellest on mõeldud Tartu Ülikooli siirdemeditiinikeskuse kolmanda astme biolabori, s.o koroonaviiruse uuringuteks sobiva labori sisseseadmiseks.

- **Eriolukorras suurenes teadlaste ühiskondlik roll ja kaalukus** – kriisi paremaks mõistmiseks, viiruse leviku hindamiseks ja selle mõju leevendamiseks oli teadlaste kaasamine hädavajalik. Valitsuse nõustamiseks loodi COVID-19 tõrje **teadusnõukoda**. Tartu Ülikooli juhtimisel ja valitsuse heakskiidul käivitati viiruse leviku **seiresüsteem**.
- Eesti Teadusagentuuri koordineerimisel algatati COVID-19 ja selle mõjuga seotud uurimisteede ideekorje, millest esimesed Teadus- ja Arendusnõukogu heakskiidu saanud uuringud planeeritakse käivitada juba mai lõpus. Uuringutega analüüsitakse viiruse mõju eri tahke riigi varustuskindlusest või elanike vaimse tervise olukorrast viirusega kaasnevate sotsiaalmajanduslike muutusteni. Lisaks neile olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga ja pikaajalisi strateegilisi lahendusi loovatele uuringutele on RITA-programmi toel kavas rahastada **kiiret sekkumist vajavaid uuringuid riikliku tähtsusega küsimustes**. Nii on plaanis lisaks distantsõppe korraldusele ja mõjule analüüsida inimeste teadlikkust kriisiolukorras, riigi välispoliitika toimimist kriisiolukorras jne. Riigieelarve vahenditest on ette valmistamisel temaatiline taotlusvoor viiruse leviku piiramist ja viiruse mõju leevendamist toetavate teaduspõhiste toodete ja teenuste arendamiseks.
- **Üldhariduskoolidest** olid distantsõppel kõik, sh ka **hariduslike erivajadustega laste koolid**. Tõhustatud ja erituge saavad lapsed on ka distantsõppel vajanud personaalseid ülesandeid ja individuaalset juhendamist. Õppetöö täpsemad tingimused, sh hindamise korralduse otsustas kool. Rajaleidja kesksed nõustasid kõiki õpetajaid, kes palusid abi erivajadustega laste distantsõppe korraldamisel.
- **Kutsehariduses** toimus õppetöö distantsõppena. Kutseõppe korraldus on väga paindlik, nii õpilaste vastuvõtt kui ka kooli lõpetamine toimub aastaringelt. Praktika ja töökohapõhine õpe ehk õpiposiõpe on saanud jätkuda ka eriolukorra ajal, kui sellega on nõus töödandja, kool, õpilane ja alaealise puhul ka lapsevanem. Soovituslik oli praktika või praktiline töö võimaluse korral edasi lükata ning keskenduda teoreetilisele õppele (nt muutes moodulite järjekorda rakenduskavas). Praktiline õpe koolides siiski peatus ja paljude õpilaste jaoks pikeneb õppeaeg.
- **Kõrgkoolides** toimus õppetöö samuti distantsõppe vormis ning soovitus oli kasutada õppeaasta lõpuni maksimaalselt distantsõppe võimalusi. Täpsem õppetöö korraldus on iga kõrgkooli enda otsustada. Erialadel ja õppeainetes, kus distantsõppe ei ole võimalik, korraldatakse vajalikud seminarid ja praktikumid võimaluse korral enne uue õppeaasta algust. Ülikoolides ja teadusasutustes jätkus teadus- ja arendustegevus.
- **Täienduskoolitused** lükati edasi või kasutati nende korraldamisel e-õppe võimalusi. Eriolukorra tõttu jäi märtsis pooleli viiendik kogu 2020. a täienduskoolituse riikliku koolitustellimuse kursustest. Koolid olid küll optimistlikud virtuaalse kontaktõppega jätkamise osas, kuid tegelikult käivitati umbes kümnendik poolelijäänud kursustest (mh õpetajate suurenenud koormuse tõttu tasemeõppe läbiviimisel). Kogu õppe e-õppesse viimist takistas kursuste praktiline iseloom ja vajadus kasutada praktikabaase. Valdav osa täiskasvanud õppijatest sai uutes tingimustes hästi hakkama, probleeme oli ebapiisava internetiühendusega ja arvutite puudusega õppijate kodudes. Enam on tuge vajanud vanemaealised õppijad.
- **Keelevaldkonnas** kasvas huvi iseseisevalt eesti keele õppimise vastu – e-keskkondadele lisandus uusi kasutajaid ja kasvas nende kaudu õpetajatele saadavate kodutööde arv. Algajatele keeleõppijatele suunatud „Keelekliik“ (O–A2 tase) ja edasijõudnute „Keeletee“ (B1 tase) on läbitavad nii vene kui inglise keele baasil ning iga soovija saab seal tasuta iseseisvalt oma keeleoskust arendada. Võõrkeeleõppes on õpetajad sarnaselt teiste valdkondadega kasutanud võimaluse piires e-õppevahendeid.
- **Noorsootöö, sh huviharidus ja -tegevus jätkus ka eriolukorra ajal, aga distantsilt**. Nii noortevaldkonna katus- ja esindusorganisatsioonid kui ka valdav osa nende liikmetest korraldas oma tegevused ning noortele pakuti ka uutes oludes põnevaid noorsootöö tegevusi. Eesti Noorsootöö Keskus lõi erilehe „Noortevaldkonnale eriolukorras“, kuhu koondati uudised ja abimaterjalid ning kus valdkonnas tegutsejad said kogemusi jagada. Noorteinfoportaal Teeviit vahendas aktiivselt noortele vajalikku infot (sh juhised ja õpetussõnad, aga ka pakkumised, kuidas eriolukorra nõuetele vastavalt vaba aega sisustada).